

LUNDS
UNIVERSITET

Datorteknik

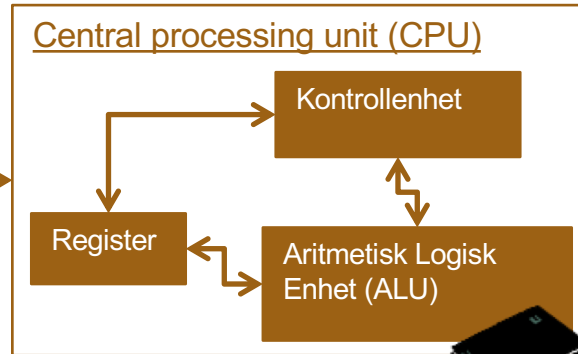
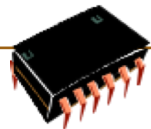
ERIK LARSSON

FÖ1

Primärminne
Instruktioner och data

Address	Instruction
00001000	0000101110001011
00001001	00011011110000011
00001010	0010100000011011
00001011	00010011110010011

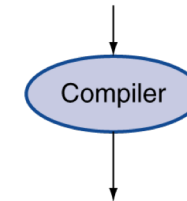

FÖ2

High-level
language
program
(in C)

```

swap(int v[], int k)
{
    int temp;
    temp = v[k];
    v[k] = v[k+1];
    v[k+1] = temp;
}
  
```


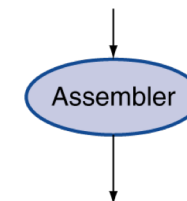
swap:

```

muli $2, $5, 4
add $2, $4, $2
lw $15, 0($2)
lw $16, 4($2)
sw $16, 0($2)
sw $15, 4($2)
jr $31
  
```

Assembly
language
program
(for MIPS)

FÖ3

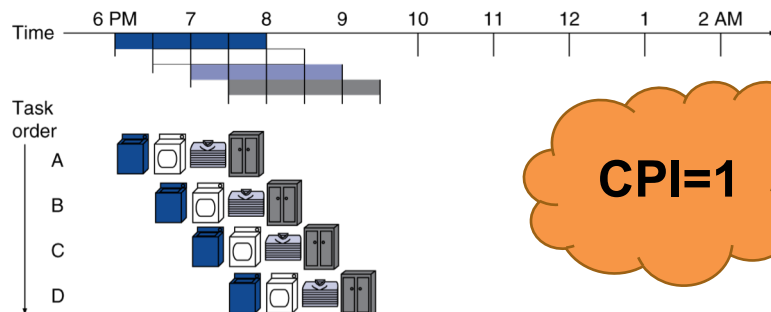
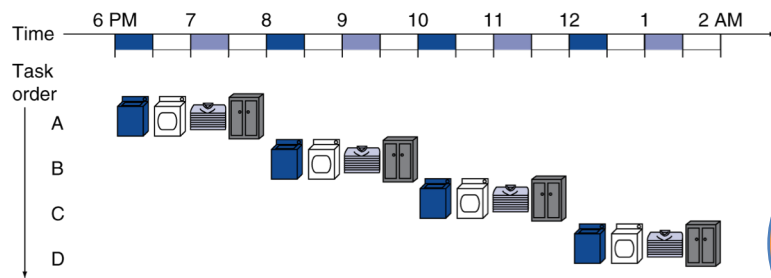

Binary machine
language
program
(for MIPS)

```

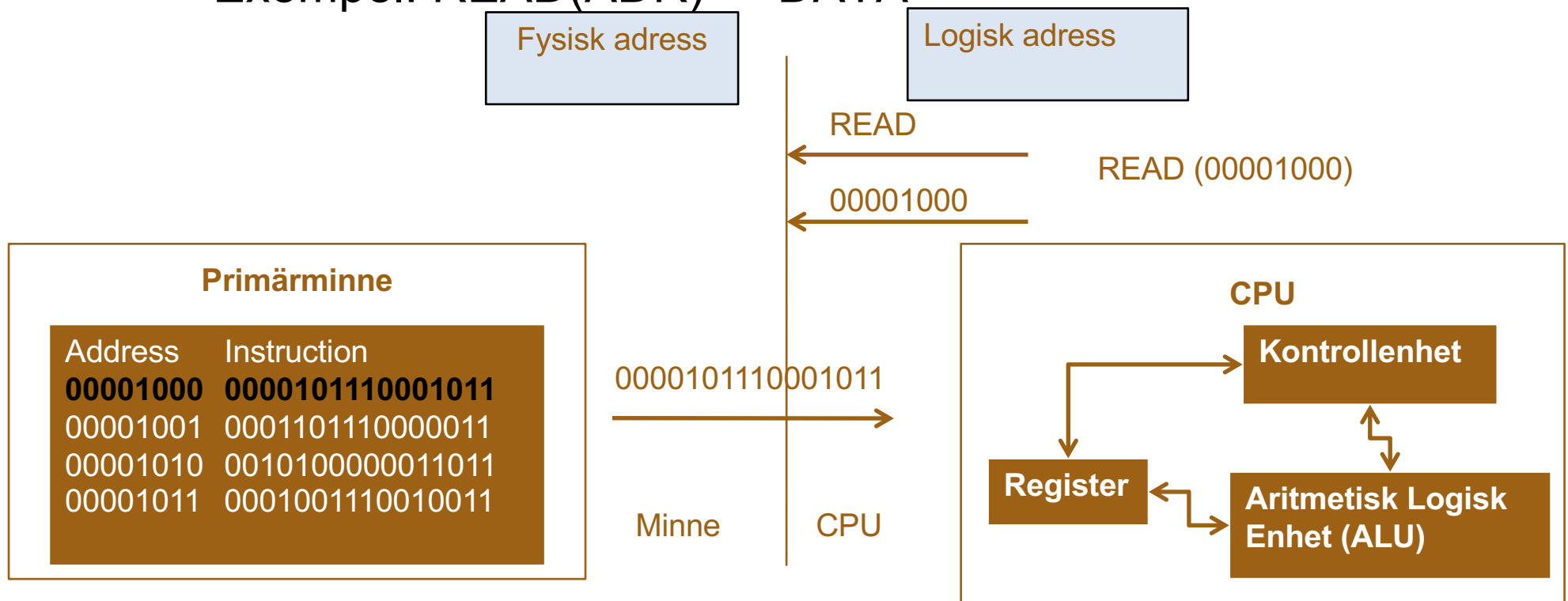
000000001010000100000000000011000
00000000000110000001100000100001
10001100011000100000000000000000
100011001111001000000000000000100
101011001111001000000000000000000
101011000110001000000000000000100
00000011111000000000000000001000
  
```

FÖ4

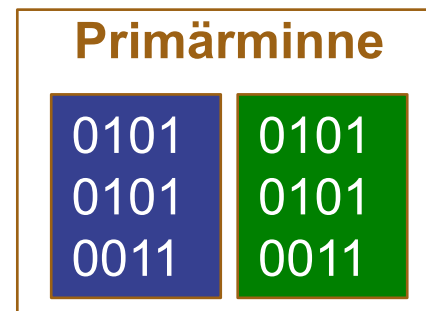
Minnet från processorns sida

- Processorn ger kommandon/instruktioner med en adress och förväntar sig data.
 - Exempel: READ(ADR) -> DATA

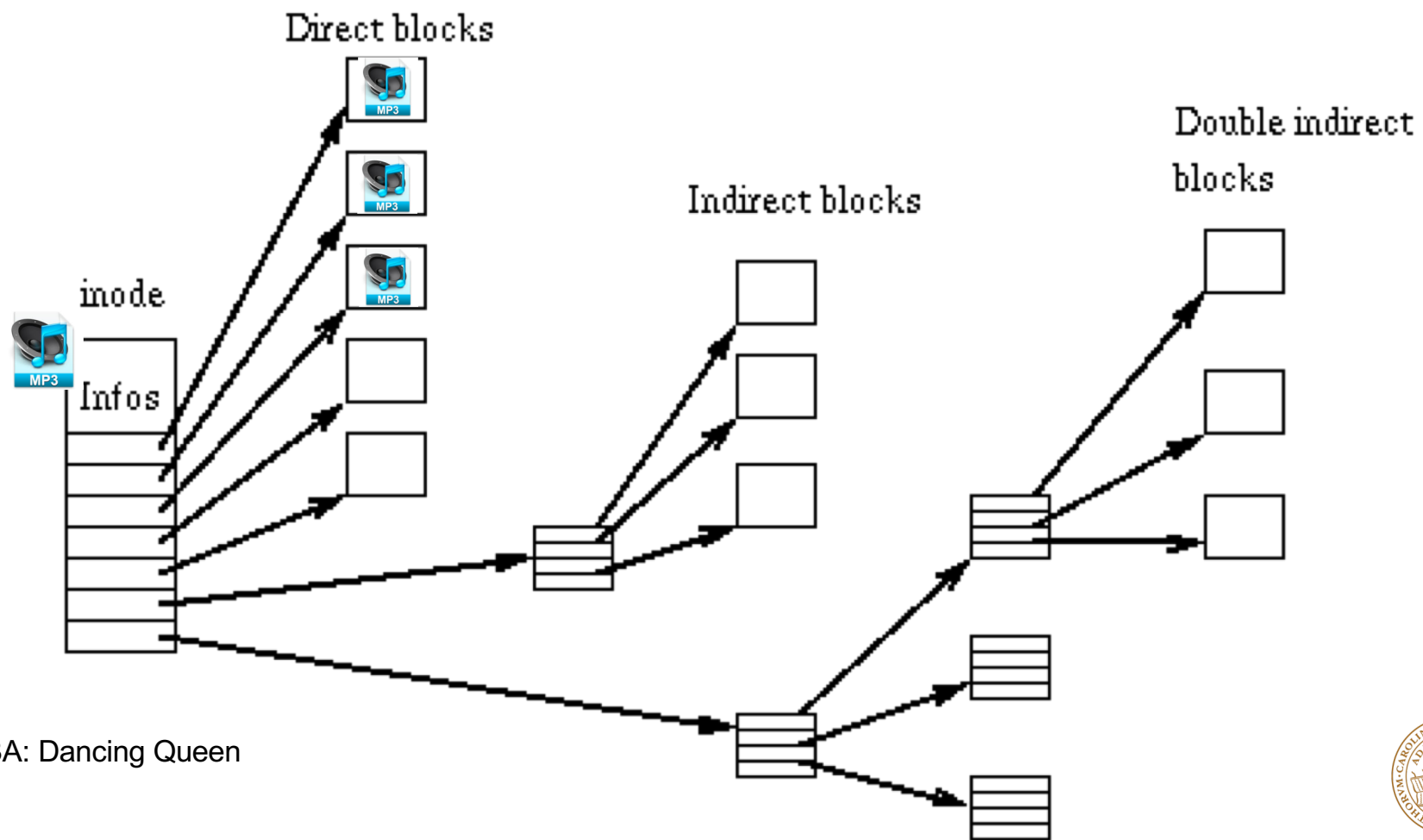

Minneshantering

- Vid multiprogrammering kommer flera olika program finnas i primärminnet. Kostar för mycket tid att flytta program till hårddisk vid kontext byte.
- T ex, två program ska exekveras “samtidigt”:

Filsystem - Inode

ABBA: Dancing Queen

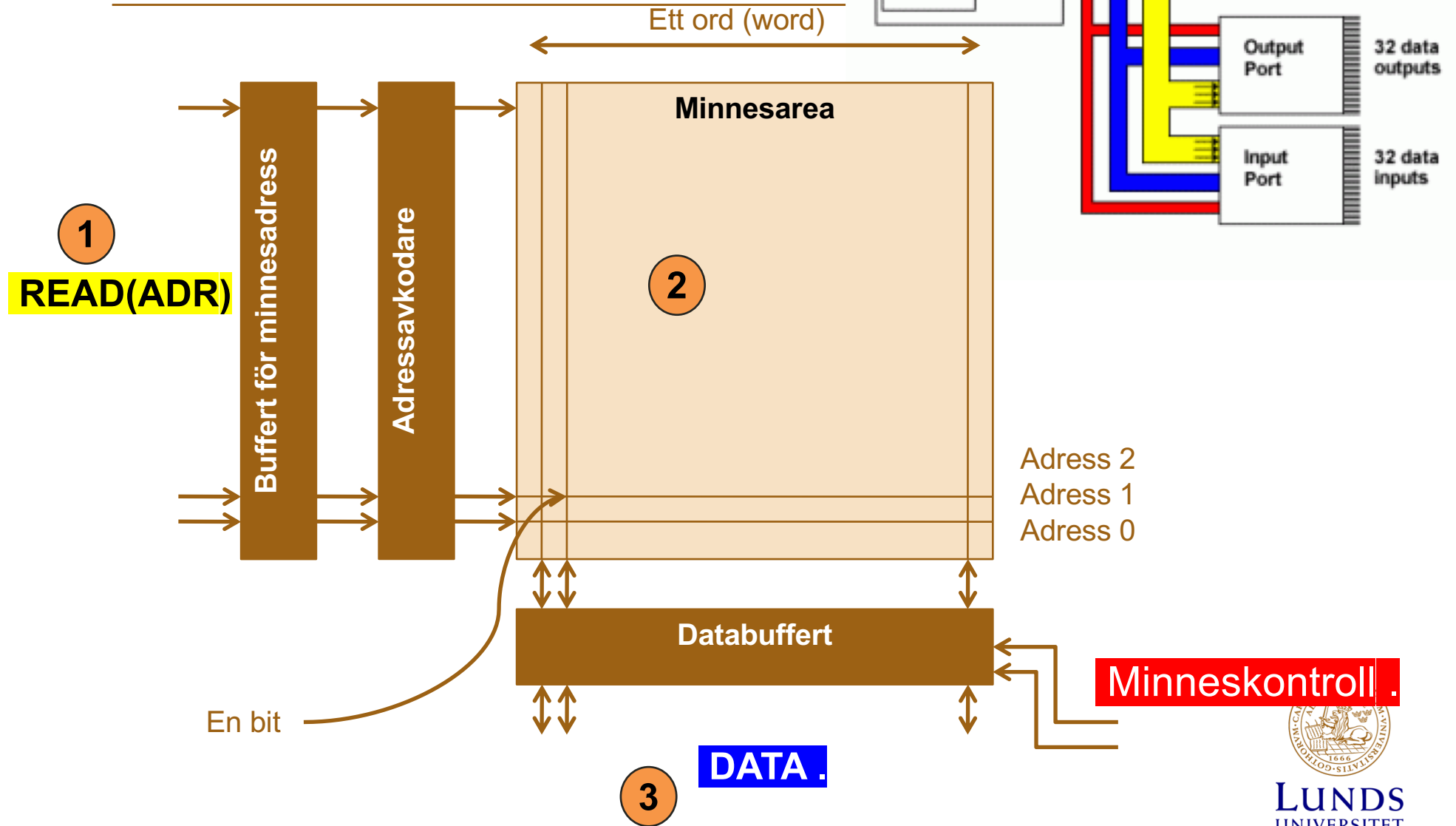
LUNDS
UNIVERSITET

Minnet

- Minnet kan delas upp i primärminne och sekundärminne
- Primärminnet förlorar sitt innehåll när strömmen stängs av. Minnet är flyktigt (volatile)
 - Random-Access Memory (RAM)
 - » Dynamiska RAM (DRAM) och statiska RAM (SRAM)
- Sekundärminnet behåller sitt innehåll när strömmen slås av. Minnet är icke-flyktigt (non-volatile)
 - Hårddisk, flashminne, magnetband
- Andra: CD, DVD

Primärminne

Sekundärminne

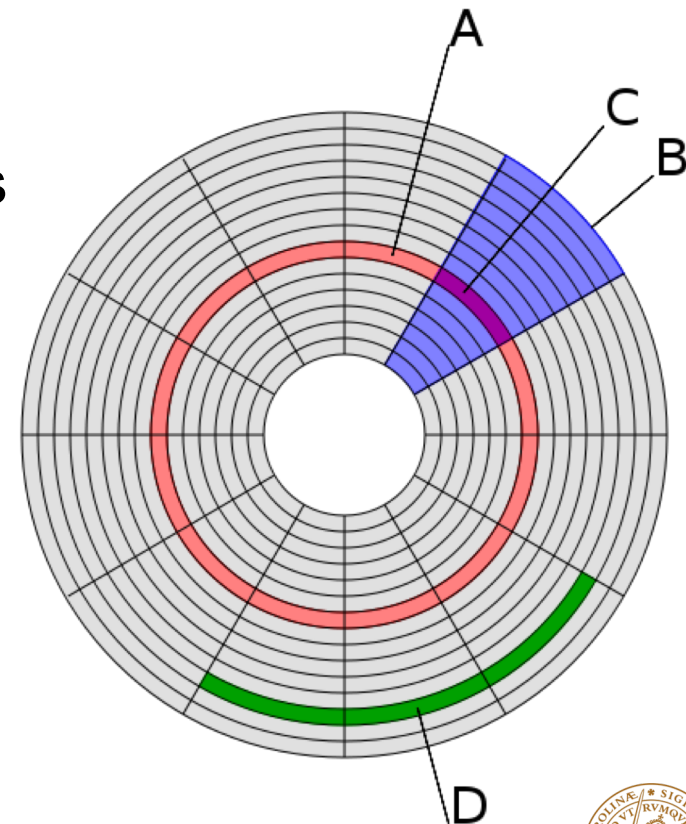
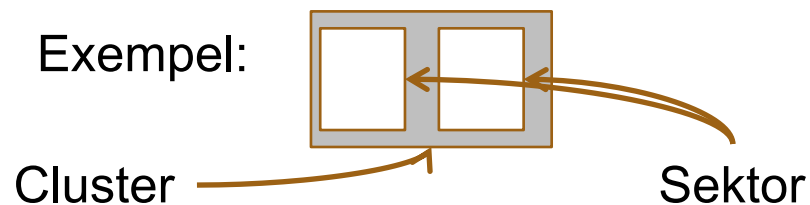

- A – track, (B – geometrisk sektor)
C – sektor, D – cluster
- En sektor kan vara 512-4096 bytes och består av sektor header, data area, error korrektion kod (ECC)

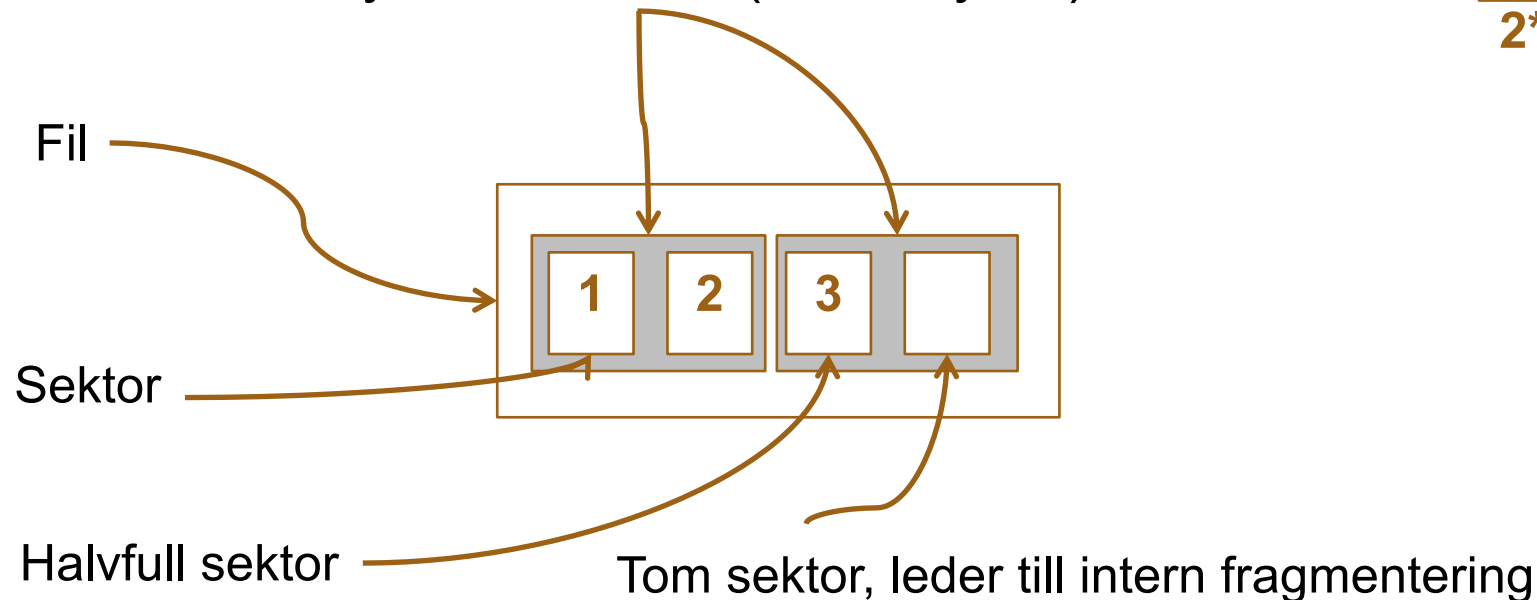
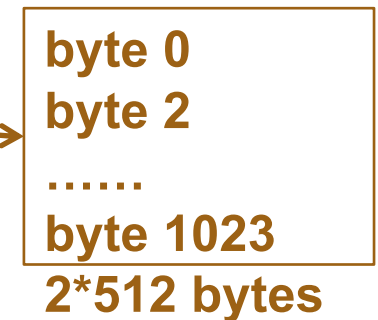
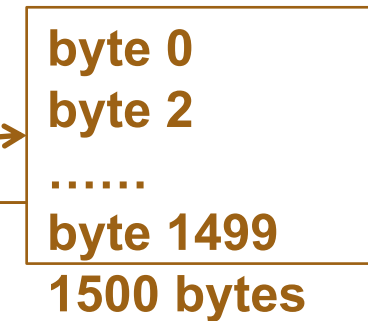
Sektor

Exempel:

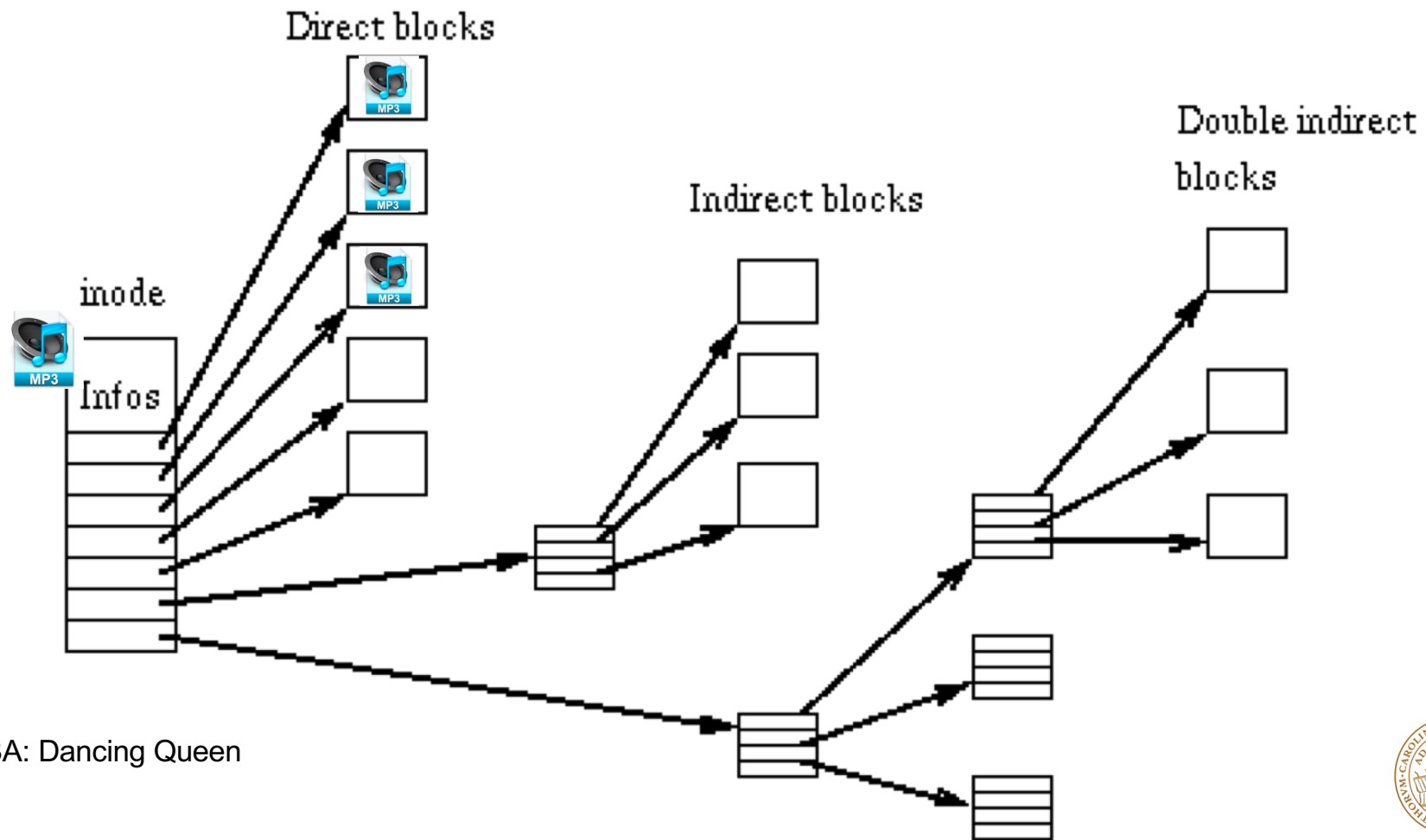

Sekundärminne

- Vill lagra en fil som är 1500 bytes
- Hårdisk
 - Antag sektor = 512, cluster = 2×512
- Lösning:
 - Ta 2 stycken cluster (2048 bytes)

Filsystem - Inode

ABBA: Dancing Queen

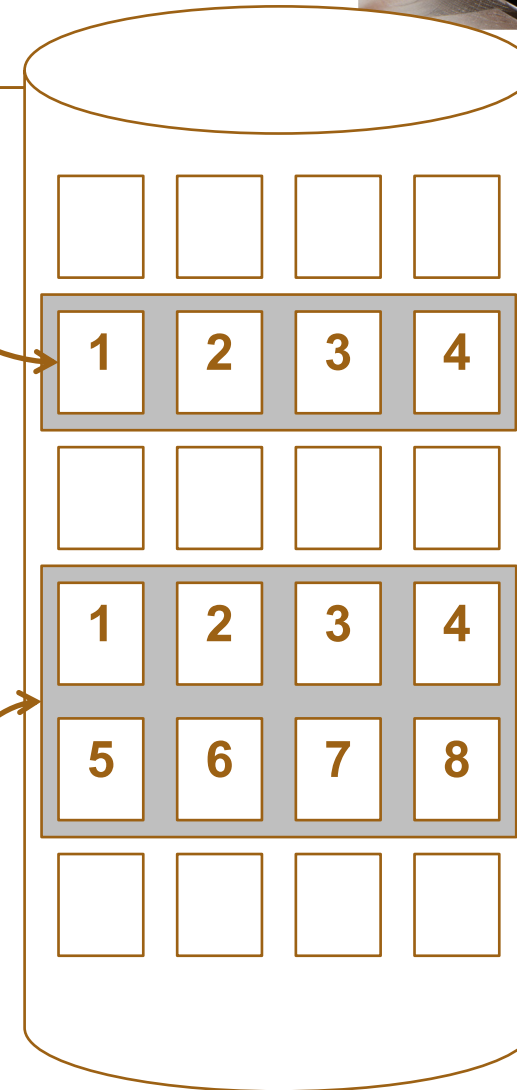

LUNDS
UNIVERSITET

Sekundärminne

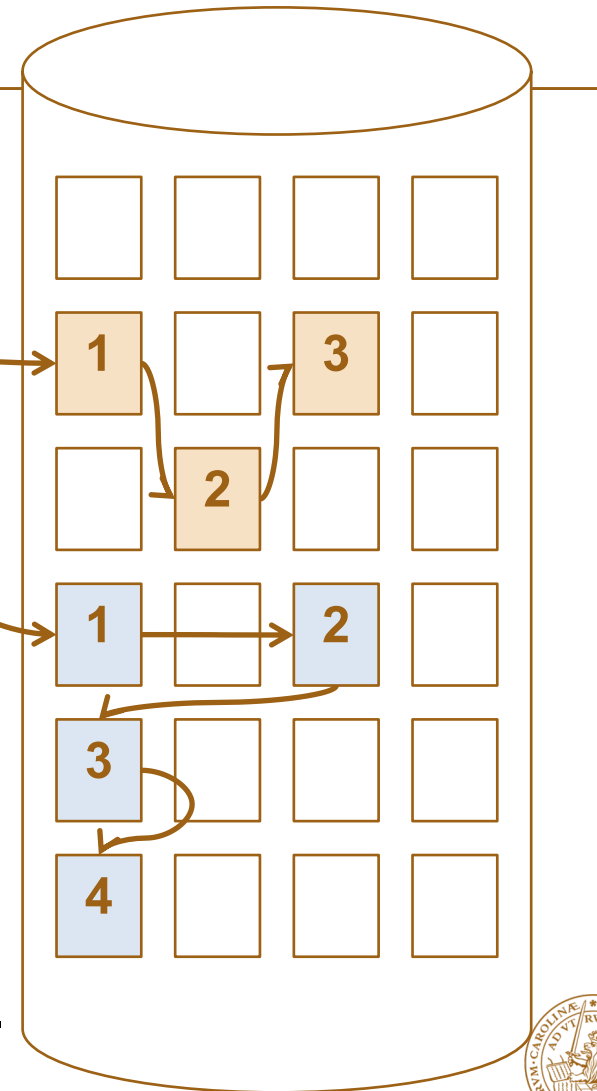

- Närliggande: ☐
- Välj cluster som ligger bredvid varandra
- Problem – när många filer av olika storlek lagras kan det vara svårt att få plats med en stor fil trots att det finns plats.
 - Extern fragmentering:
Exempel: Finns 12 lediga cluster (block). Vill lagra en fil som behöver 5 ☐ block – men hur?

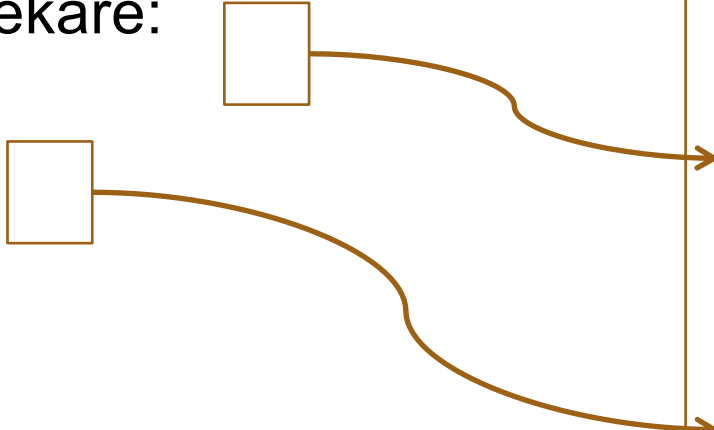

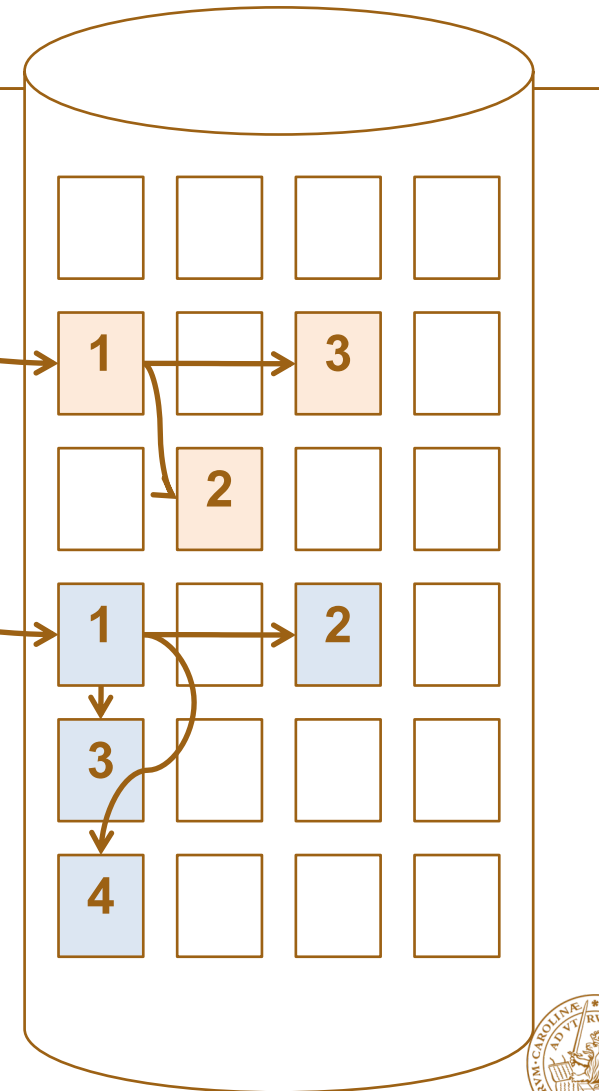
Sekundärminne

- Länkad lista:
 - extern fragmentering försvinner
 - kan lagra stora filer
- Fördel:
 - extern fragmentering försvinner
 - kan lagra stora filer
- Nackdel:
 - För att hämta något i slutet av en fil måste hela filen sökas igenom.

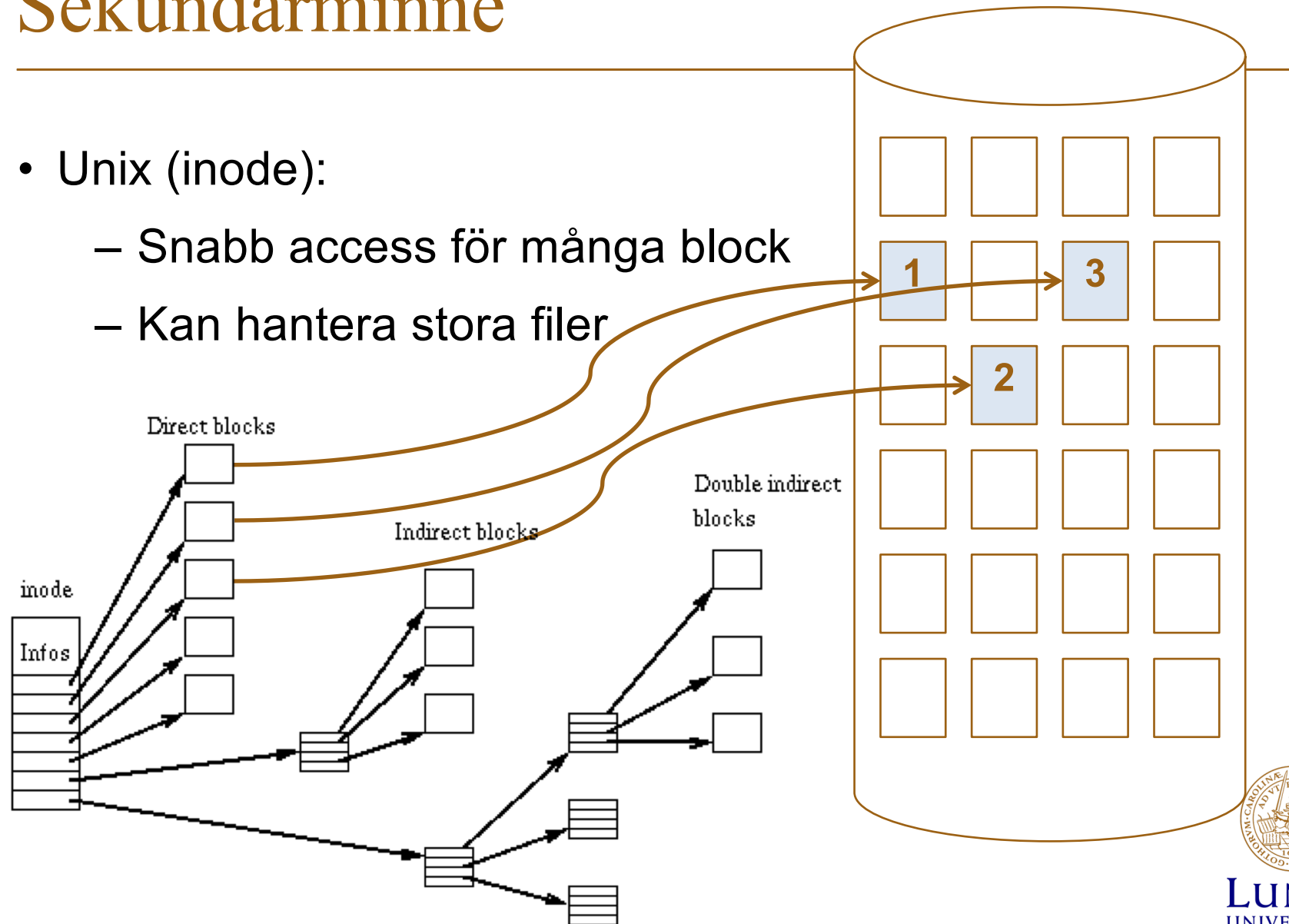
Sekundärminne

- Block med pekare:
 - extern fragmentering försvinner
- Fördel:
 - extern fragmentering försvinner
- Nackdel:
 - begränsad lagring

Sekundärminne

- Unix (inode):
 - Snabb access för många block
 - Kan hantera stora filer

Sekundärminne

- Schemaläggning (hårddisk)
 - Läs och skrivtid på hårddisk kritiskt
 - Var/hur filer lagras
 - Olika schemaläggare:
 - » shortest-seek time - from head
 - » elevator algorithm - move back and forth
 - » one-way elevator - move in one direction

Sekundärminne

- Flashminne
 - Utvecklat av Dr. Fujio Masuoka (Toshiba) kring 1980
- Mobiltelefoner, kameror, MP3-spelare och i datorer
 - Non-volatile och random access
- Kapacitet: mindre än en “hårddisk”
- Begränsat antal skrivningar
 - Block 0: bad blocks
 - Block 1: bootable block

Sekundärminne

- Lågnivåformatering
 - Dela in hårddisk i tracks och sectors
 - » En sector är 512-4098 bytes
- Partitioning
 - Dela in en fysisk hårddisk i en eller flera logiska hårddiskar, t ex C:, D:, E:
- Högnivåformatering
 - Bestäm för vilket operativ system hårddisken ska användas

Design av minnesystem

- Vad vill vi ha?
 - Ett minne som får plats med stora program och som fungerar i hastighet som processorn
 - » Fetch – execute (MHz/GHz/Multi-core race)

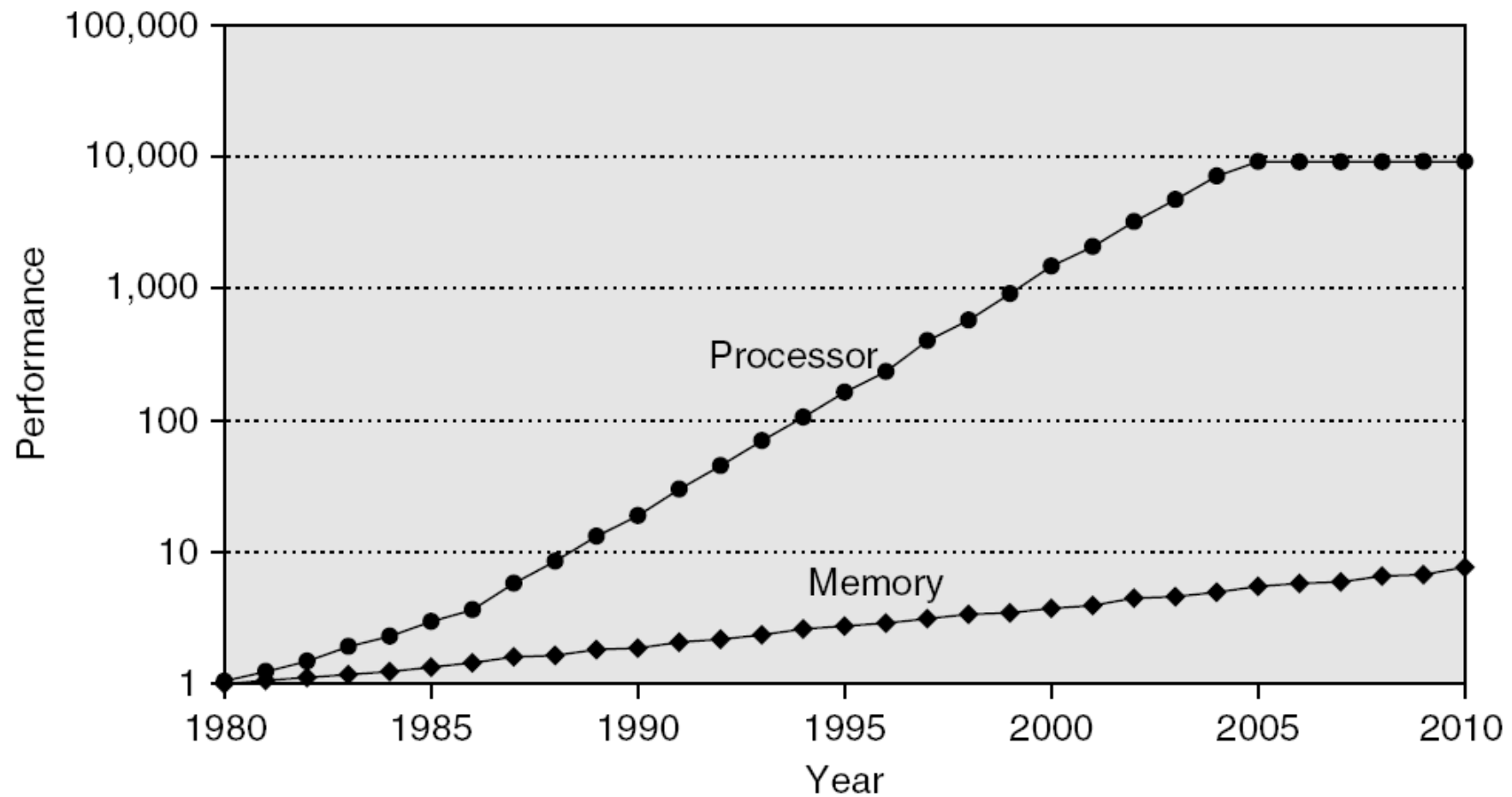
Primärminne

CPU

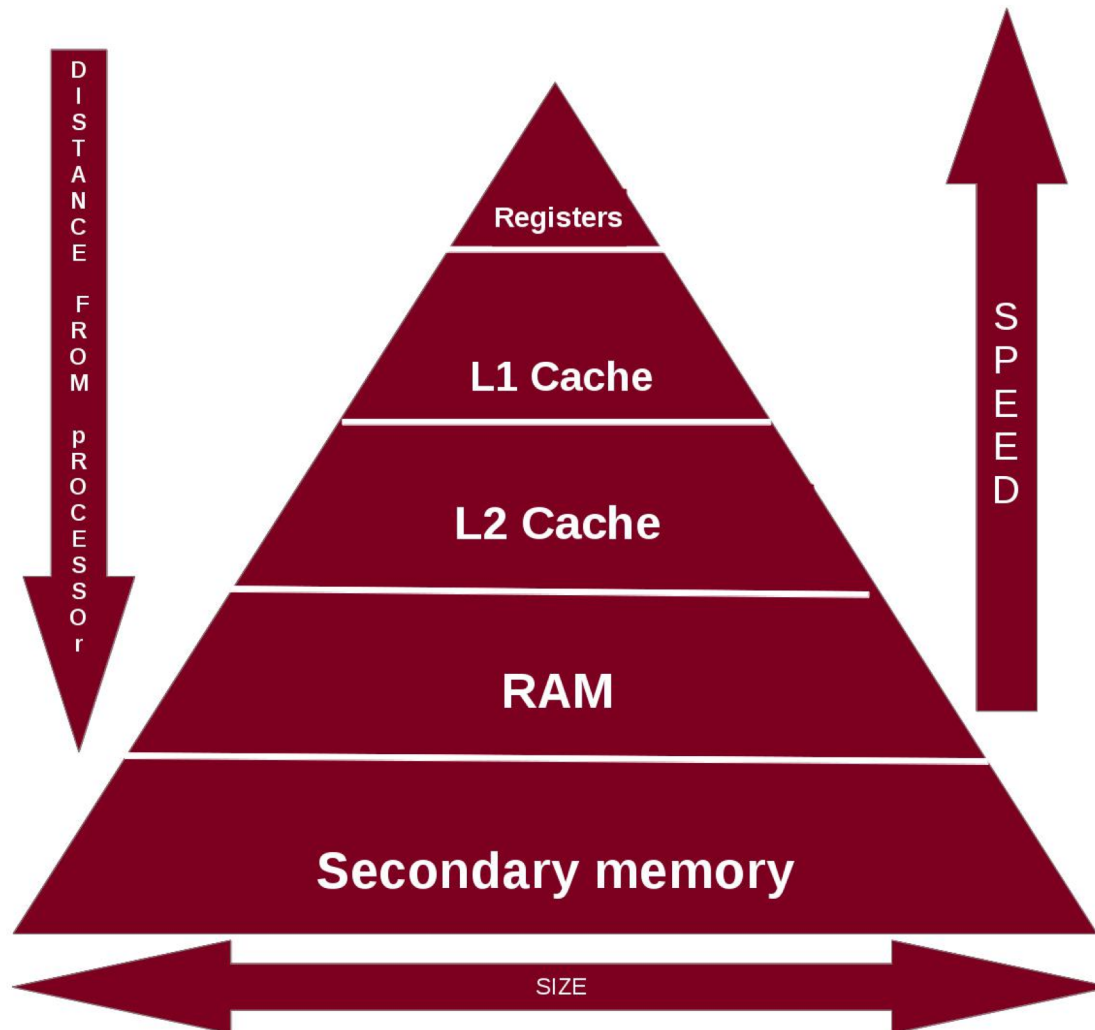
- Grundproblem:
 - Processorer arbetar i hög hastighet och behöver stora minnen
 - Minnen är mycket långsammare än processorer
- Fakta:
 - Större minnen är långsammare än mindre minnen
 - Snabbare minnen kostar mer per bit

Minne-processor hastighet

Minneshierarki

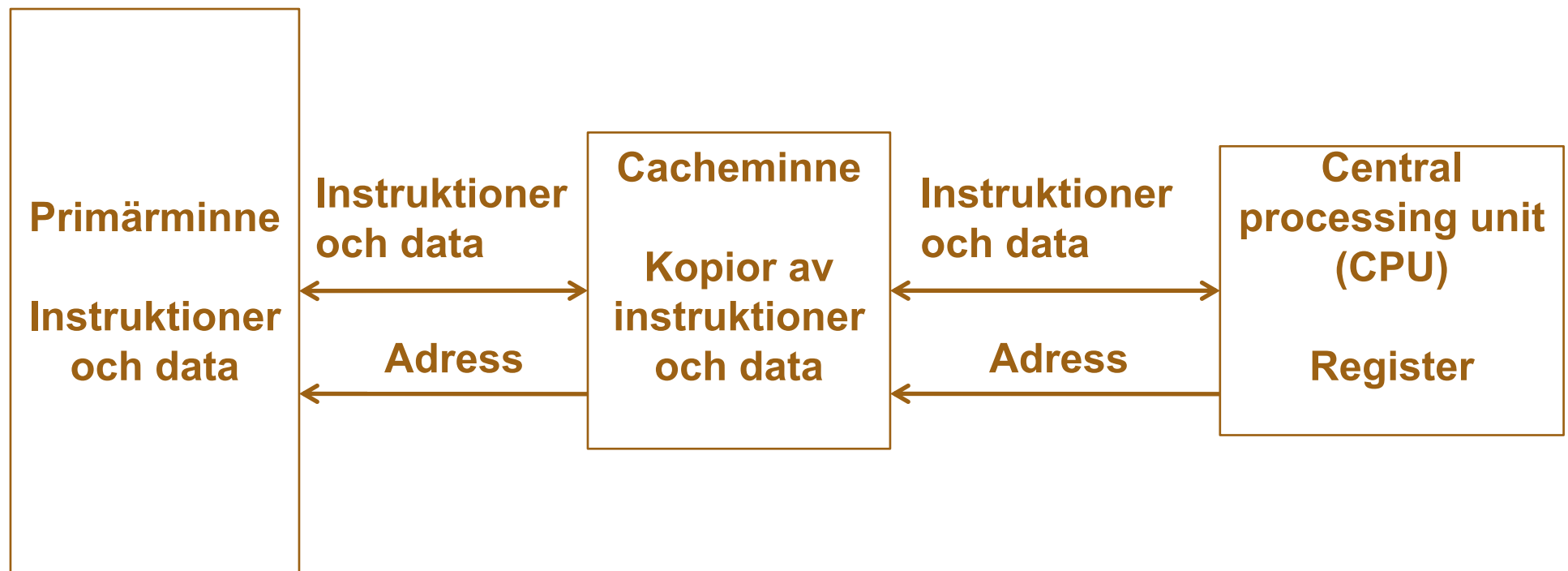

Minneshierarki

- Processor registers:
8-32 registers (32 bitar -> 32-128 bytes)
accesstid: få ns, 0-1 klockcykler
- On-chip cache memory (L1):
32 till 128 Kbytes
accesstid = ~10 ns, 3 klockcykler
- Off-chip cache memory (L2):
128 Kbytes till 12 Mbytes
accesstid = 10-tal ns, 10 klockcykler
- Main memory:
256 Mbytes till 4Gbytes
accesstid = ~100 ns, 100 klockcykler
- Hard disk:
1Gbyte till 1Tbyte
accesstid = 10-tal milliseconds, 10 000 000 klockcykler

Cacheminne

Accesstid: 100ns

Accesstid: 10ns

LUNDS
UNIVERSITET

Cacheminne

- Ett cacheminne är mindre och snabbare än primärminnet
 - Hela program får inte plats
 - Men, data och instruktioner ska vara tillgängliga när de behövs
- Om man inte har cacheminne:
 - Accesstid för att hämta en instruktion=100ns
- Om man har cacheminne:
 - Accesstid för att hämta en instruktion=100+10=110 ns
 - » Först ska instruktionen hämtas till cacheminne och sedan hämtas instruktionen från cacheminnet till CPU

Cache – exempel 1

- Program: Assemblyinstruktioner
 $x=x+1$; Instruktion1: $x=x+1$;
 $y=x+5$; Instruktion2: $y=x+5$;
 $z=y+x$; Instruktion3: $z=y+x$;
- Om man inte har cacheminne:
 - Accesstid för att hämta en instruktion=100ns
 - » Tid för att hämta instruktioner: $3*100=\underline{300\text{ns}}$
- Om man har cacheminne:
 - Accesstid för att hämta en instruktion= $100+10=110\text{ns}$
 - » Tid för hämta instruktioner: $3*110=\underline{330\text{ns}}$

Cache – exempel 2

- Antag:
 - 1 maskininstruktion per rad
 - 100 ns för minnesaccess till primärminnet
 - 10 ns för minnesaccess till cacheminnet
- Programmet och dess maskininstruktioner.

Exempel program:

```
while (x<1000) {  
    x=x+1;  
    printf("x=%i", x);  
while (y<500) {  
    y=y+1;  
    printf("y=%i", y);  
}
```

Assembly

```
Instruktion1: while1000  
Instruktion2: x=x+1  
Instruktion3: print x}  
Instruktion4: while500  
Instruktion5: y=y+1  
Instruktion6: print y
```

Utan cache – exempel 2

- Antal instruktioner Instruktioner som exekveras:

Minnesaccess
för 1 instruktion:
100 ns

1
2
3

Instruktion1:while1000
Instruktion2:x=x+1
Instruktion3:printx

•

2998
2999
3000
3001
3002
3003

Instruktion1:while1000
Instruktion2:x=x+1
Instruktion3:printx}
Instruktion4:while500
Instruktion5:y=y+1
Instruktion6:printy

•

Totalt 4500
instruktioner.

Tid för
minnesaccesser:
 $4500 \cdot 100 = 450000 \text{ ns}$

4498
4499
4500

Instruktion4:while500
Instruktion5:y=y+1
Instruktion6:printy

LUNDS
UNIVERSITET

Med cache – exempel 2

- Antal instruktioner Instruktioner som exekveras:

Minne+cache (100+10 ns)	1	Instruktion1:while1000
	2	Instruktion2:x=x+1
	3	Instruktion3:printx
	⋮	
	2998	Instruktion1:while1000
	2999	Instruktion2:x=x+1
	3000	Instruktion3:printx}
	3001	Instruktion4:while500
	3002	Instruktion5:y=y+1
	3003	Instruktion6:printy
	⋮	
	4498	Instruktion4:while500
	4499	Instruktion5:y=y+1
	4500	Instruktion6:printy

Total tid för minnesaccesser:
 $6 \cdot 100 + 4500 \cdot 10 = 45600 \text{ ns}$ (~10% jmf med "utan cache")

Cacheminne

- Minnesreferenser tenderar att gruppera sig under exekvering
 - både instruktioner (t ex loopar) och data (datastrukturer)
- Lokalitet av referenser (locality of references):
 - Temporal lokalitet – lokalitet i tid –

```
while (x<1000) {  
    x=x+1;  
    ...  
while (y<500) {  
    y=y+1;  
    ...  
}
```

» om en instruktion/data blivit refererat nu, så är sannolikheten stor att samma referens görs inom kort

- Rumslokalitet – lokalitet i rum -

» om instruktion/data blivit refererat nu, så är sannolikheten stor att instruktioner/data vid adresser i närheten kommer användas inom kort

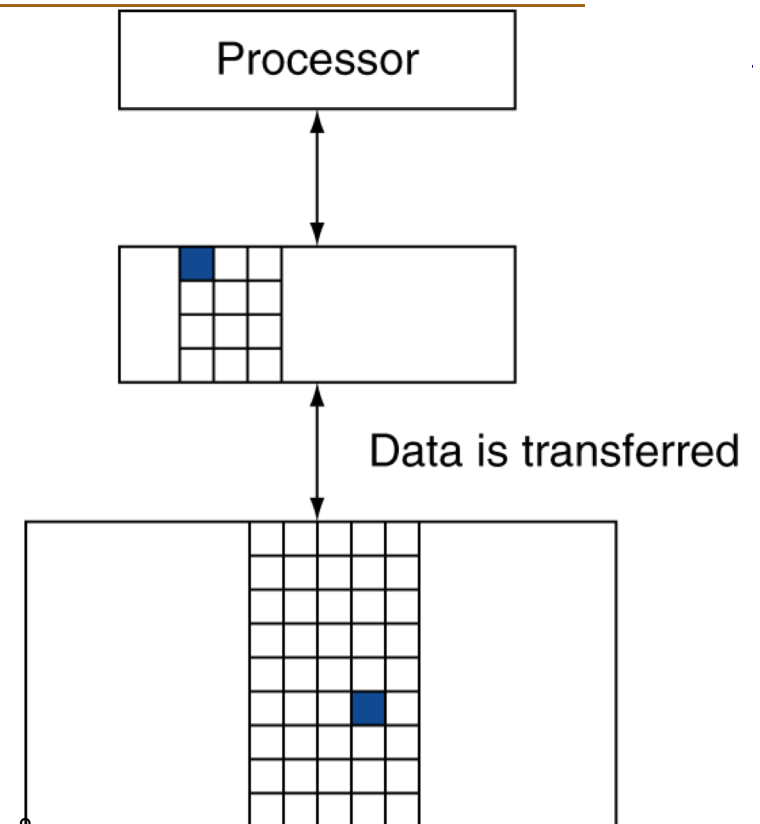
Utnyttja lokalitet

- Minneshierarki
 - Lagra allt på hårddisk
 - Kopiera "recently accessed (and nearby) items" från disk till mindre primärminne
 - Kopiera mer "recently accessed (and nearby) items" från primärminne till cacheminne
 - » Cacheminne kopplat till CPU

Minneshierarki - nivåer

- Block (line): enhet som kopieras
 - Kan vara flera "words"
- Om "accessed data" finns i högsta nivån (upper level)
 - Hit: access ges av högsta nivå
 - » Hit ratio: hits/accesses
- Om "accessed data" inte finns på aktuell nivå
 - Miss: block kopieras från lägre nivå
 - Tid: miss penalty, Miss ratio: antal missar/accesses = $1 - \text{hit ratio}$
 - Sedan kan data nås från högre nivå

Princip för cacheminne

- I vilken byrålåda hamnar en låda?
- Hur veta vilken låda som finns i en byrålåda?

- Antag en liten byrå (4 lådor) och ett vindsförråd (16 lådor)

0000
0001
0010
0011
.
.
.
1110
1111

- Alla kläder finns i källarförrådet. Vissa kläder – de som används mycket – lagras i byrån

LUNDS
UNIVERSITET

Exempel: Cacheminne

- Cacheminne med 8 block. 1 ord (word) per block

Index	V	Tag	Data
000	N		
001	N		
010	N		
011	N		
100	N		
101	N		
110	N		
111	N		

Valid data

Rätt data?

Cache line

LUNDS
UNIVERSITET

Exempel: Cacheminne

(1) Processorn
läser på adress 22

(2) Data på
adress 22
finns ej i
cache

Word addr	Binary addr	Hit/miss	Cache block
22	10 110	Miss	110

Index	V	Tag	Data
000	N		
001	N		
010	N		
011	N		
100	N		
101	N		
110	Y	10	Mem[10110]
111	N		

Minnesdata
på plats 22

Valid data

LUNDS
UNIVERSITET

(1) Processorn
läser på adress 26

Exempel: Cacheminne

Word addr	Binary addr	Hit/miss	Cache block
26	11 010	Miss	010

Index	V	Tag	Data
000	N		
001	N		
010	Y	11	Mem[11010]
011	N		
100	N		
101	N		
110	Y	10	Mem[10110]
111	N		

**(1) Processorn läser på
adress 22 - hit**

Exempel: Cacheminne

Word addr	Binary addr	Hit/miss	Cache block
22	10 110	Hit	110
26	11 010	Hit	010

**(2) Processorn läser på
adress 26 - hit**

1

Index	V	Tag	Data
000	N		
001	N		
010	Y	11	Mem[11010]
011	N		
100	N		
101	N		
110	Y	10	Mem[10110]
111	N		

2

LUNDS
UNIVERSITET

Exempel: Cacheminne

Word addr	Binary addr	Hit/miss	Cache block
16	10 000	Miss	000
3	00 011	Miss	011
16	10 000	Hit	000

Index	V	Tag	Data
000	Y	10	Mem[10000]
001	N		
010	Y	11	Mem[11010]
011	Y	00	Mem[00011]
100	N		
101	N		
110	Y	10	Mem[10110]
111	N		

Exempel: Cacheminne

(1) Processorn läser på adress 18 – miss och annan data fanns där

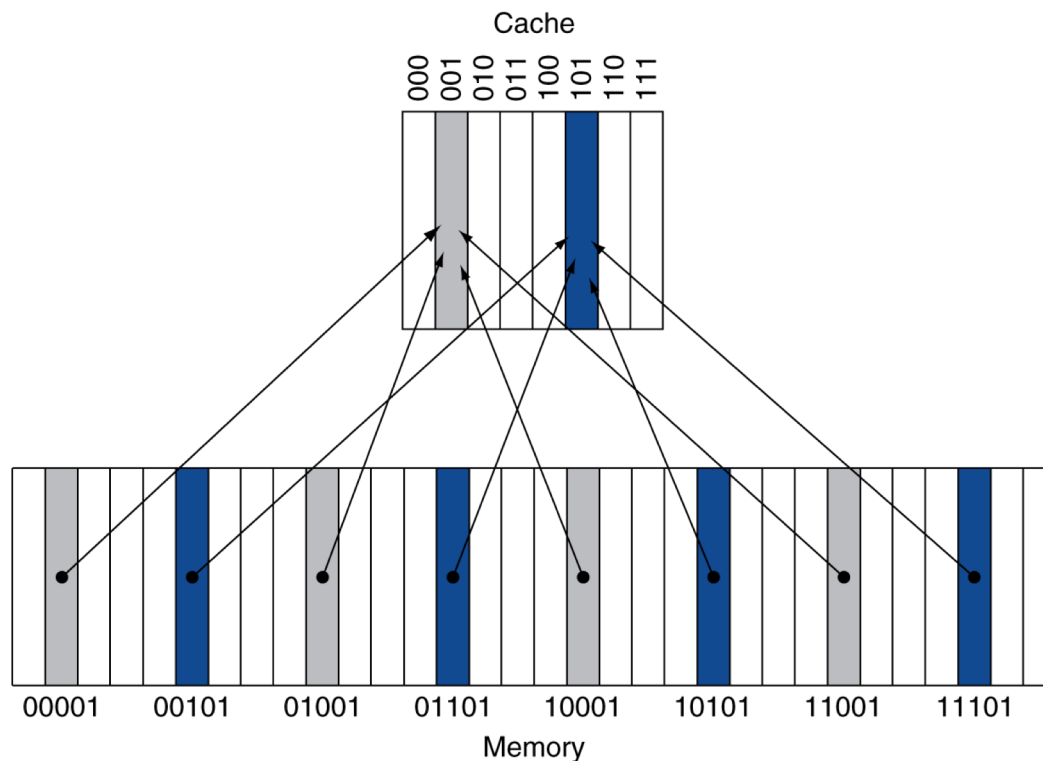
Word addr	Binary addr	Hit/miss	Cache block
18	10 010	Miss	010

Index	V	Tag	Data
000	Y	10	Mem[10000]
001	N		
010	Y	10	Mem[10010]
011	Y	00	Mem[00011]
100	N		
101	N		
110	Y	10	Mem[10110]
111	N		

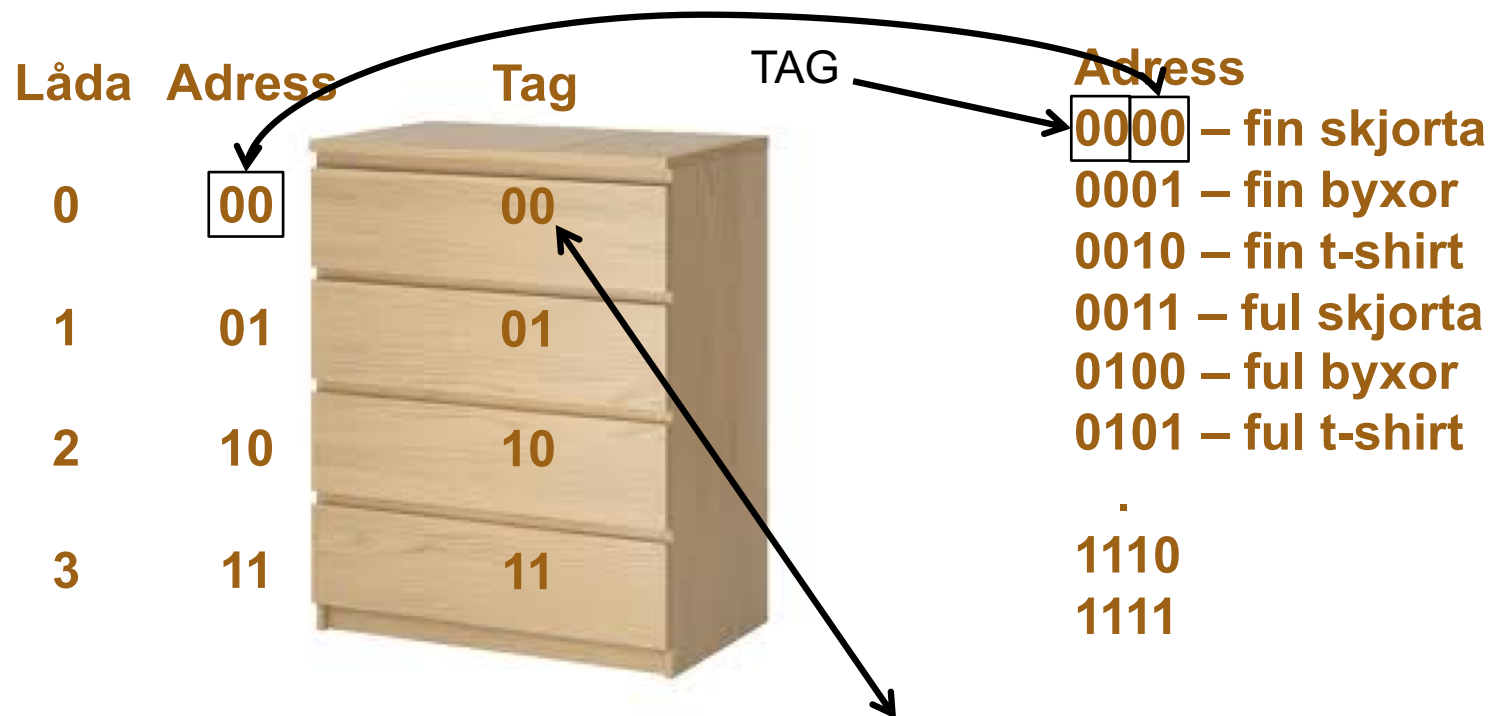

Direktmappad cache

- Primärminnet är mycket större än cacheminnet
- Direktmappning – data i cache på ett ställe

Cacheminne (Direktmappning)

I låda 00 med TAG=00 ligger där en fin skjorta eller ful byxor?

Cacheminne - direktmappning

- Cache: 64K (2^{16}) bytes
- Primärminne: 16M (2^{24}) bytes
 - Adressrymd: 24 bitar
- Överföring primärminne och cache i block om 4 (2^2) bytes
 - Antal block i primärminnet: $16\text{M}/4$ ($2^{24}/2^2=2^{22}$)
 - Antal cachelines: $64\text{K}/4$ ($2^{16}/2^2=2^{14}$)

$24-2-14=8$ bitar

14 bitar

2 bitar

Cacheminne – direktmappning

- Adress: 24 bitar

24 bitar

8 bitar	14 bitar	2 bitar
Tag (8 bitar)	Line (14 bitar)	
	0	A1 A2 A3 A4
	1	C1 C2 C3 C4
		A9 A0 B1 B2
	$2^{14}-1$	B3 B4 B5 B6

Cache

22 bitar	2 bitar
Line (22 bitar)	
0	A1 A2 A3 A4
1	C1 C2 C3 C4
	A9 A0 B1 B2
$2^{22}-1$	B3 B4 B5 B6

Primärminne

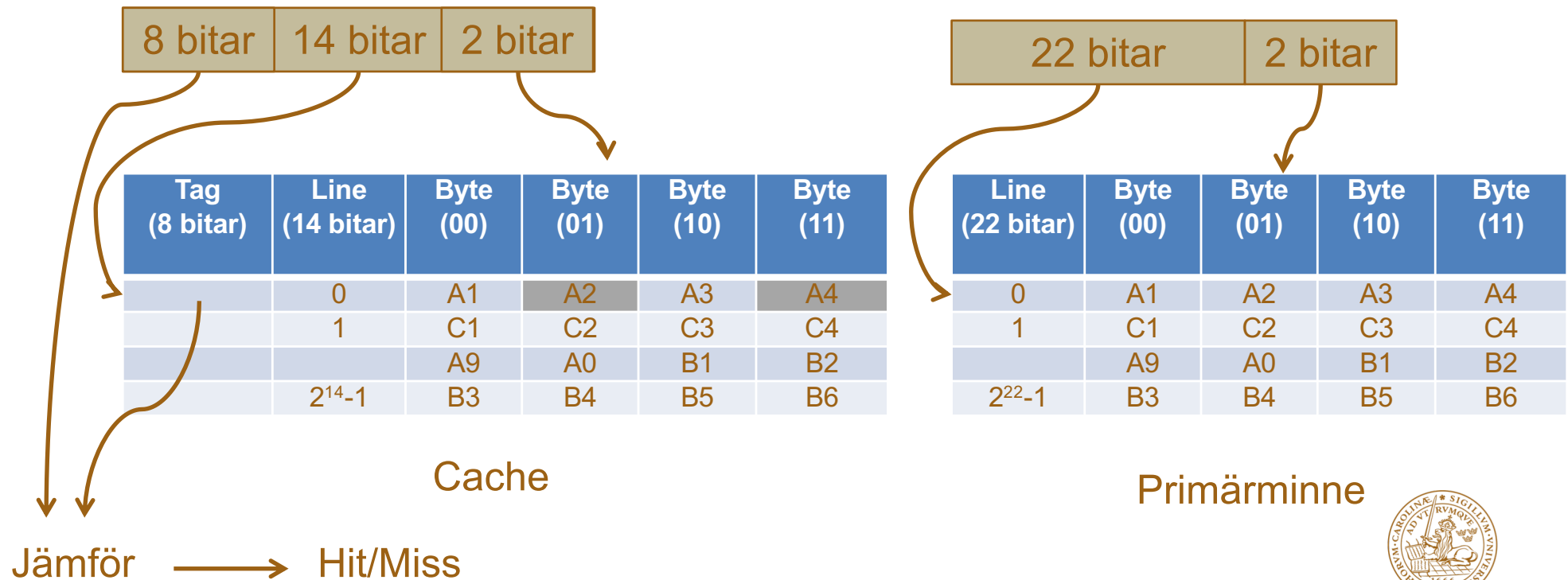
Jämför → Hit/Miss

LUNDS
UNIVERSITET

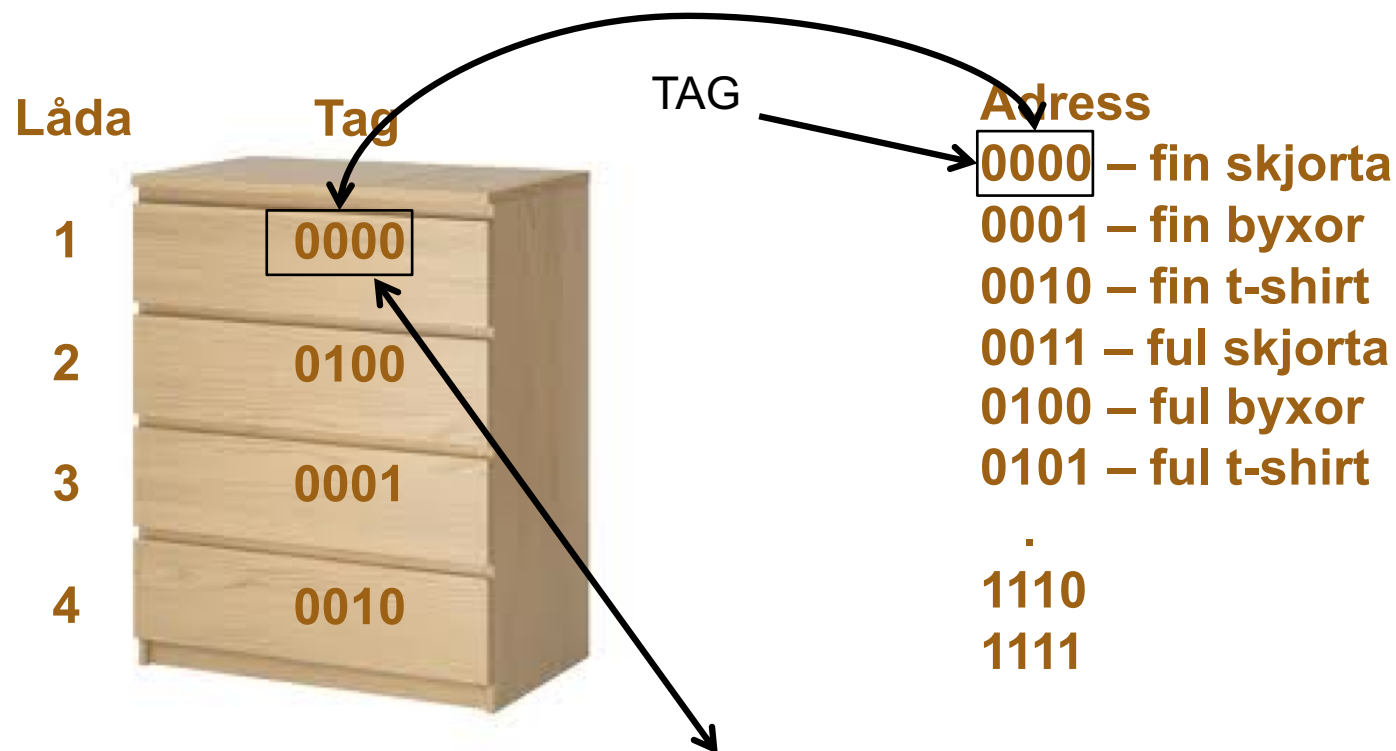
Cacheminne – direktmappning

- Exempel: Har läst "A2". Vill läsa A4 – hit/miss?

Cacheminne (Associativmappning)

Kan hamna i vilken låda som helst

I låda 1 med TAG=0000 ligger där en fin skjorta eller ful byxor?

LUNDS
UNIVERSITET

Cacheminne - associative mapping

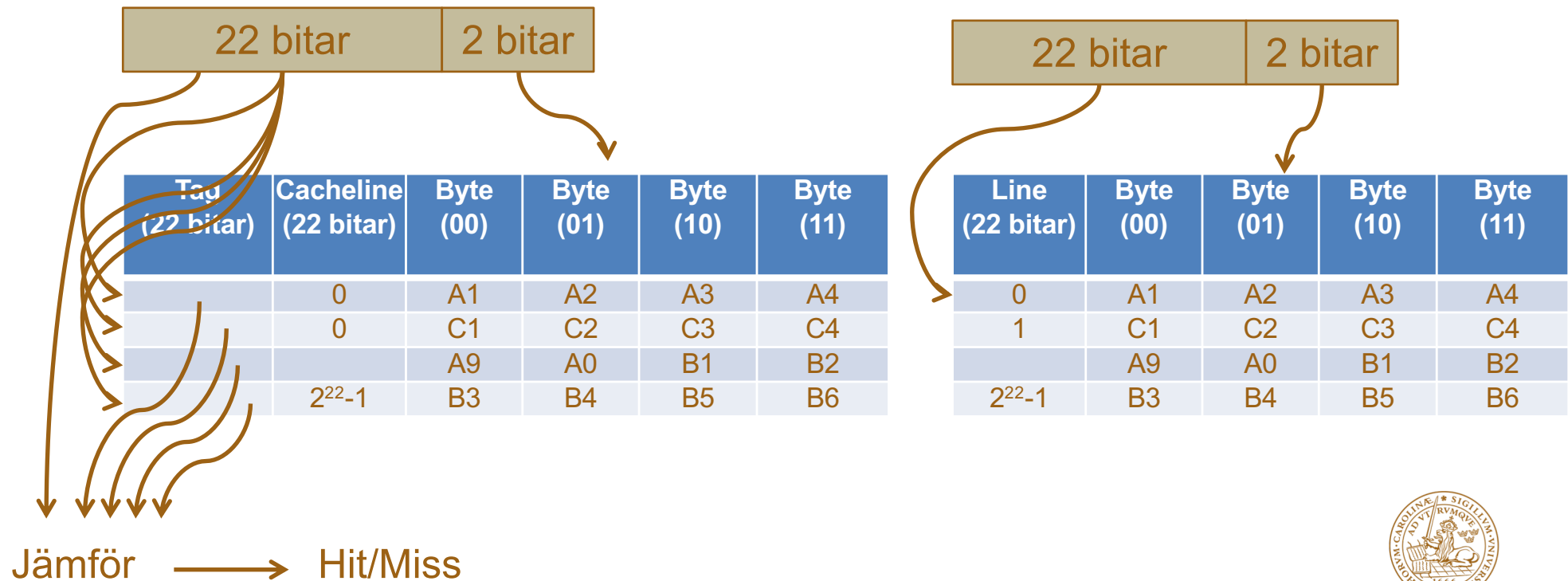
- Cache: 64K (2^{16}) bytes
- Primärminne: 16M (2^{24}) bytes
 - Adressrymd: 24 bitar
- Överföring primärminne och cache i block om 4 (2^2) bytes
- Antal cachelines: $64K/4$ ($2^{16}/2^2=2^{14}$)
- Antal block i minnet: $16M/4$ ($2^{24}/2^2=2^{22}$)

Cacheminne – associative mappning

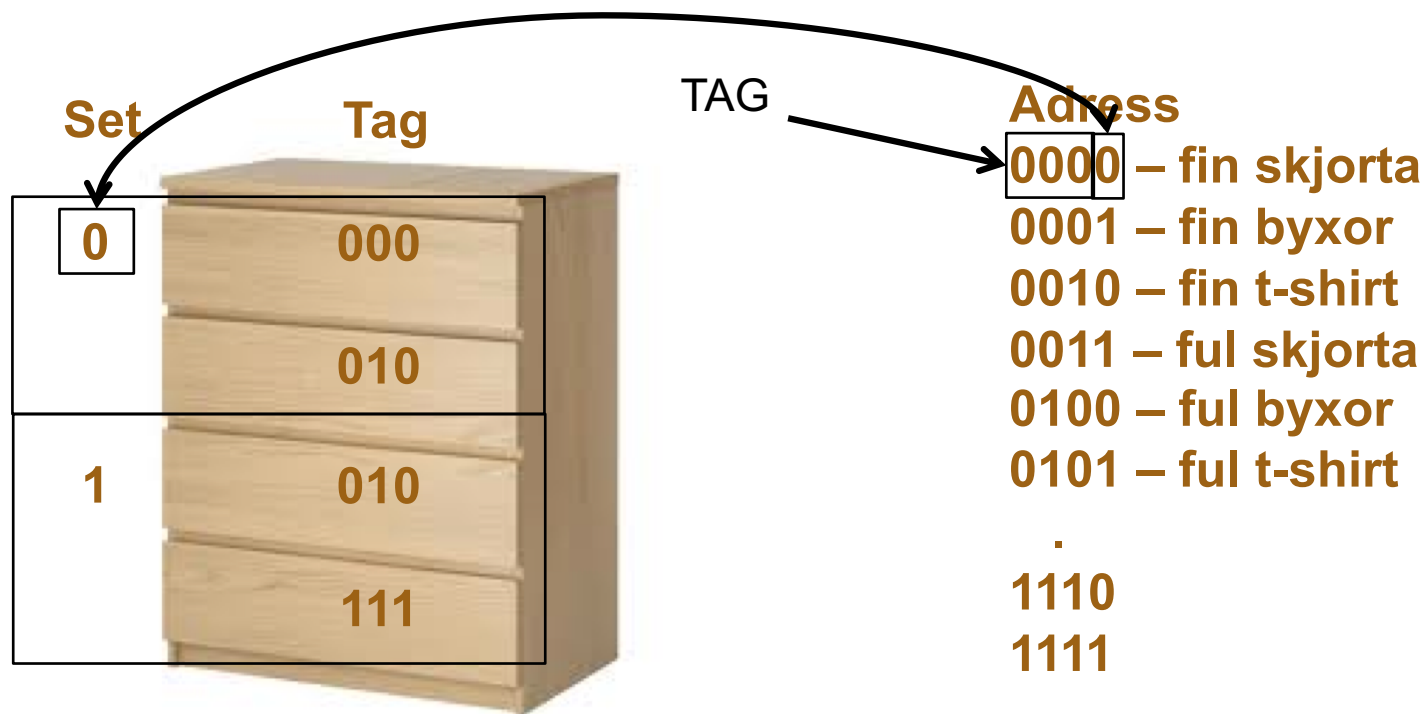
- Adress: 24 bitar

24 bitar

Cacheminne (2-vägs set associative)

Hamnar i denna låda

I set 0 finns där en fin skjorta eller ful byxor?

LUNDS
UNIVERSITET

Cacheminne (2-way set associative)

- Primärminne: 16M (2^{24}) bytes
 - Adressrymd: 24 bitar
- Cache: 64K (2^{16}) bytes
- Överföring primärminne och cache och i block om 4 (2^2) bytes
- 2-way associative mapping
 - Antal block i minnet: $16M/4$ ($2^{24}/2^2=2^{22}$)
 - Antal set: $64K/4$ ($2^{16}/(2^2*2)=2^{13}$)

$$24-2-13=9$$

Cacheminne – set associative mappning

- Adress: 24 bitar

24 bitar

9 bitar 13 bitar 2 bitar

Tag (9 bitar)	Set (13 bitar)	Byte (00)	Byte (01)	Byte (10)	Byte (11)
	0	A1	A2	A3	A4
	0	C1	C2	C3	C4
		A9	A0	B1	B2
	$2^{13}-1$	B3	B4	B5	B6

22 bitar 2 bitar

Line (22 bitar)	Byte (00)	Byte (01)	Byte (10)	Byte (11)
0	A1	A2	A3	A4
1	C1	C2	C3	C4
	A9	A0	B1	B2
$2^{22}-1$	B3	B4	B5	B6

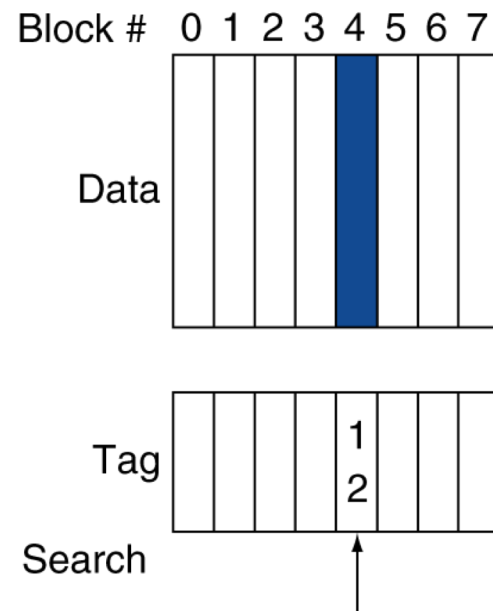
Jämför → Hit/Miss

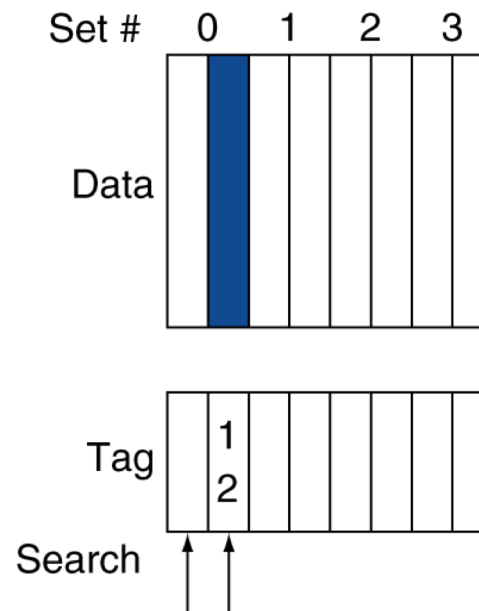
LUNDS
UNIVERSITET

Cacheminne

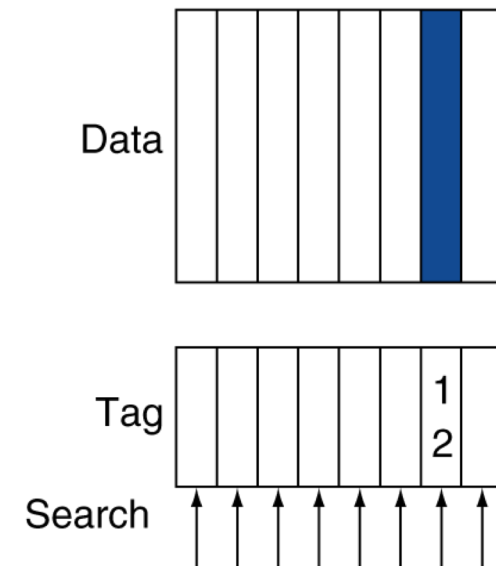
Direct mapped

Set associative

Fully associative

Cacheminne

- Antag 32 bytes primärminne och 16 bytes cacheminne
- En adress: *tag:cache line:byte*
- En cache line: de antal byte som läses samtidigt
- Tag: avgör om “rätt” data finns i cacheminnet
- CPU vill läsa på adressen: 00000

- Plocka ut TAG: 0
- Plocka ut adress: 0000
- Titta i cache på adress: 0000 och jämför tag. Om samma – hit. Annars: miss

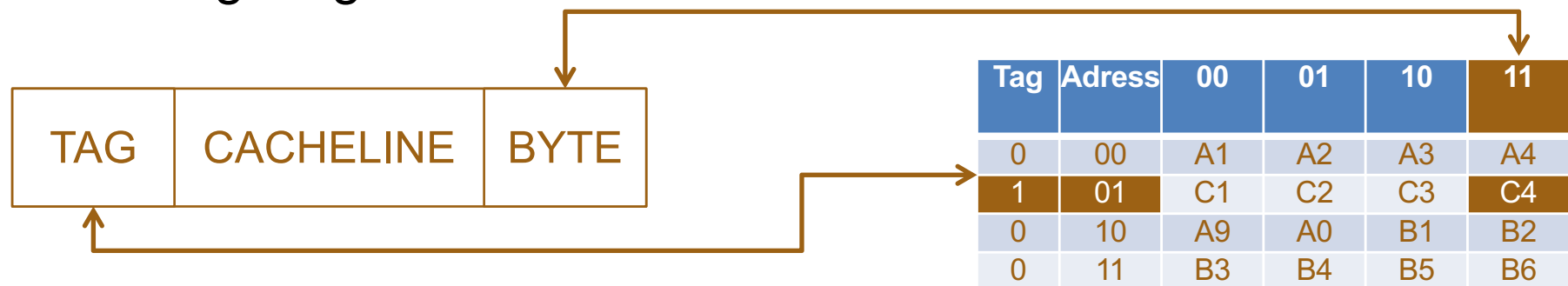
Tag	Adress	Data
0	0000	A1
0	0001	A2
0	0010	A3
0	0011	A4
0	0100	A5
0	0101	A6
0	0110	A7
0	0111	A8
0	1000	B1
0	1001	B2
0	1010	B3
0	1011	B4
0	1100	B5
0	1101	B6
0	1110	B7
0	1111	B8

Cacheminne - direktmappning

- Antag cache lines (blocks) om 4 bytes

①

- “BYTE” = 2 bitar
- Tag: avgör om “rätt” data finns i cacheminnet

②

- CPU vill läsa på adressen: 10111
- Plocka ut TAG: 1
- Plocka ut adress: 01
- Titta i cache på adress: 01, byte: 11 och jämför tag. Hit! Och datan är: C4

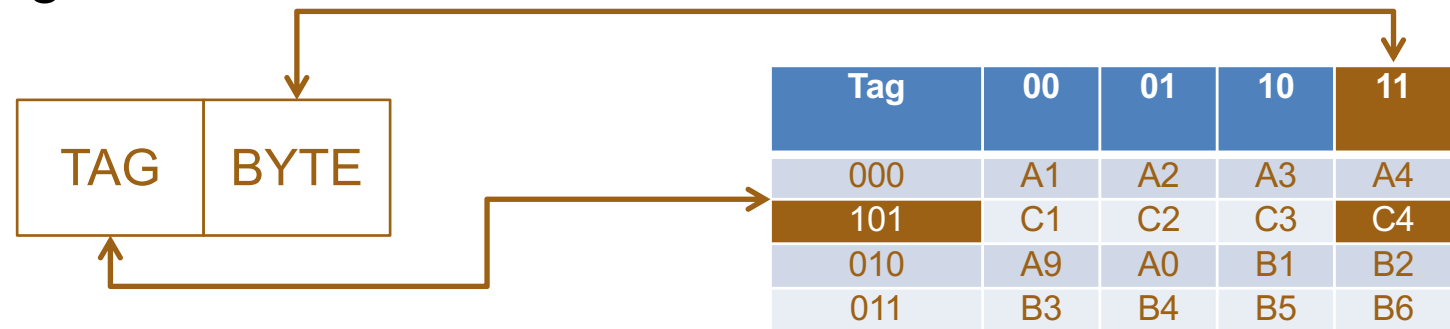

Cacheminne – fully associative

- Antag cache lines (blocks) om 4 bytes

①

- “BYTE” = 2 bitar
- Tag: avgör om “rätt” data finns i cacheminnet

②

- CPU vill läsa på adressen: 10111
- Plocka ut TAG: 101
- Plocka ut adress: 01
- Titta i cache på adress: 01, byte: 11 och jämför tag. Hit! Och datan är: C4

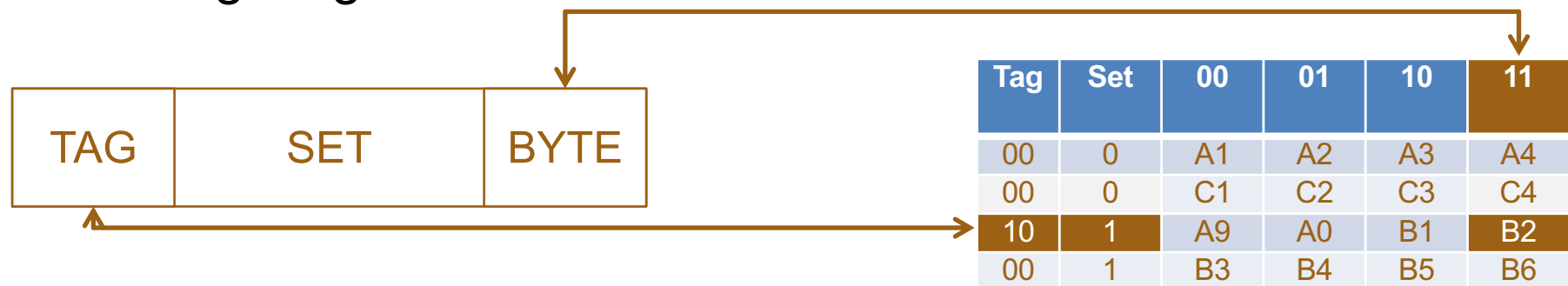

Cacheminne – 2-way set associative

- Antag cache lines (blocks) om 4 bytes

①

- “BYTE” = 2 bitar
- Tag: avgör om “rätt” data finns i cacheminnet

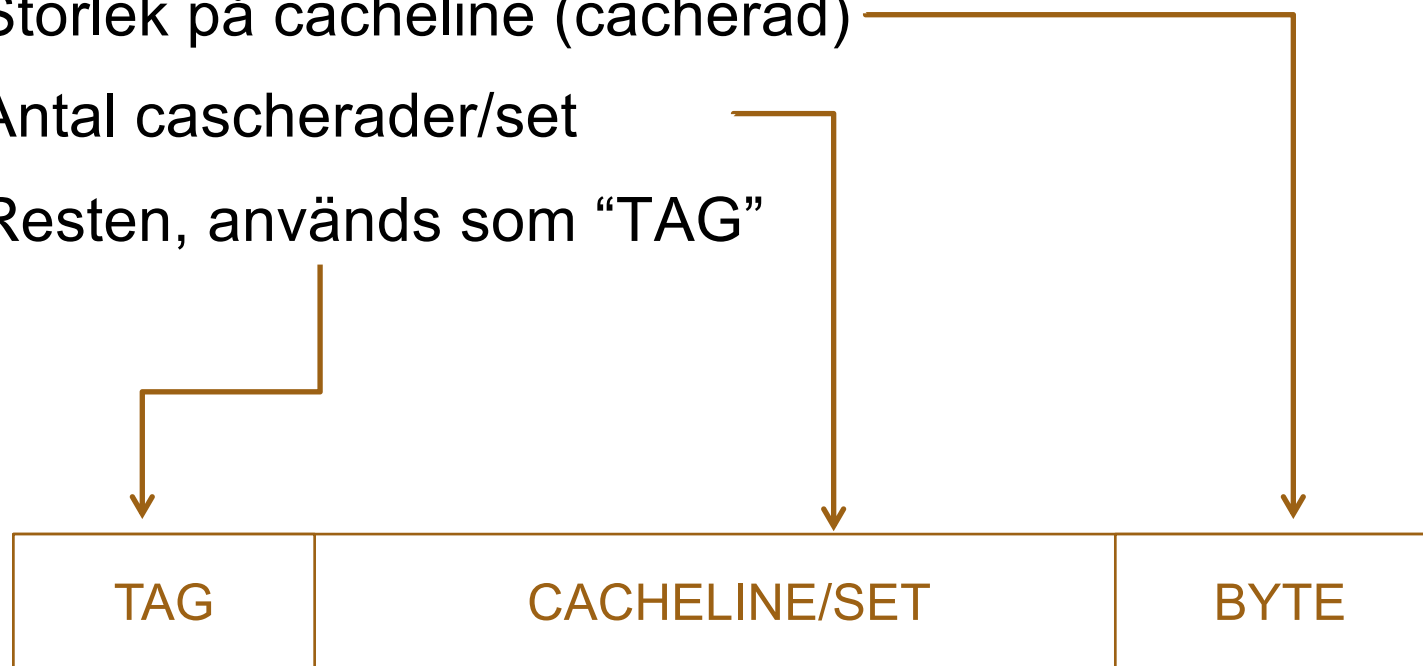
②

- CPU vill läsa på adressen: 10111
- Plocka ut TAG: 10
- Plocka ut set: 1
- Titta i cache på adress: 01, byte: 11 och jämför tag. Hit! Och datan är: B2

Cacheminne

- Adressrymd (antal bitar) givet
- Storlek på cacheline (cacherad)
- Antal cascherader/set
- Resten, används som "TAG"

Jämför cacheminnen

- Direct mapped, 2-way set associative, fully associative
- Block access sequence: 0, 8, 0, 6, 8
- Direct mapped:

Block 0 vill till cache line 0

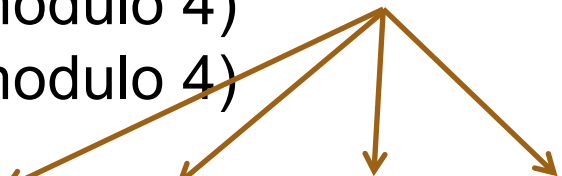
Block 8 vill till cache line 0 (8 modulo 4)

Block 6 vill till cache line 2 (6 modulo 4)

CACHERAD

TID ↓

Block address	Cache index	Hit/miss	Cache content after access			
			0	1	2	3
0	0	miss	Mem[0]			
8	0	miss	Mem[8]			
0	0	miss	Mem[0]			
6	2	miss	Mem[0]		Mem[6]	
8	0	miss	Mem[8]		Mem[6]	

Jämför cacheminnen

- Direct mapped, 2-way set associative, fully associative
- Block access sequence: 0, 8, 0, 6, 8
- 2-way set associative:

Block 0 vill till set 0 (0 modulo 2)

Block 8 vill till set 0 (0 modulo 2)

Block 6 vill till set 0 (0 modulo 2)

TID ↓

Block address	Cache index	Hit/miss	Cache content after access			
			Set 0		Set 1	
0	0	miss	Mem[0]			
8	0	miss	Mem[0]	Mem[8]		
0	0	hit	Mem[0]	Mem[8]		
6	0	miss	Mem[0]	Mem[6]		
8	0	miss	Mem[8]	Mem[6]		

Jämför cacheminnen

- Direct mapped, 2-way set associative, fully associative
- Block access sequence: 0, 8, 0, 6, 8
- Fully associative: Block kan placeras var som helst

TID ↓

Block address		Hit/miss	Cache content after access			
0		miss	Mem[0]			
8		miss	Mem[0]	Mem[8]		
0		hit	Mem[0]	Mem[8]		
6		miss	Mem[0]	Mem[8]	Mem[6]	
8		hit	Mem[0]	Mem[8]	Mem[6]	

Design av cache

- Om cachemiss, hur välja cacherad som ska ersättas?
- Hur hålla minnet konsistent(skrivstrategi)?
- Hur många cacheminnen?
 - Nivåer - Levels (L1, L2, L3)
 - » större cache ger högre hit-rate men är långsammare
 - Unifierad eller separata cacheminnen för instruktioner och data

Ersättningsalgoritmer

- Slumpmässigt val – en av kandidaterna väljs slumpmässigt
- Least recently used (LRU) – kandidat är den cacherad vilken varit i cachen men som inte blivit refererad (läst/skriven) på länge
- First-In First Out (FIFO) – kandidat är den som varit längst i cacheminnet
- Least frequently used (LFU) – kandidat är den cacherad som refererats mest sällan
- Ersättningsalgoritmer implementeras i hårdvara – prestanda viktigt.

Skrivstrategier

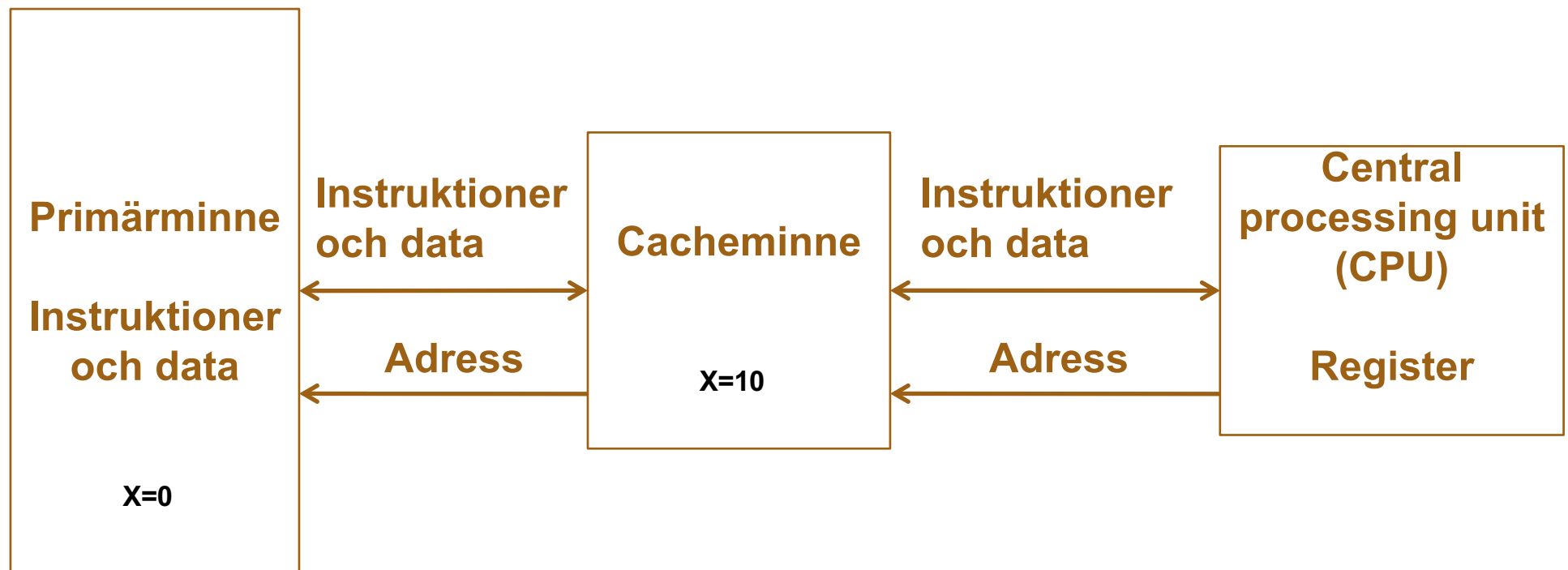
- Problem: håll minnet konsistent
- Exempel:

```
x=0;  
while (x<1000)  
    x=x+1;
```

- Variablen x kommer “finnas” i primärminnet och i cacheminnet
- I primärminnet är $x=0$ medan i cacheminnet är $x=0,1,2\dots$ och till sist 1000

Cacheminne

Skrivstrategier

- Write-through
 - skrivningar i cache görs också direkt i primärminnet
- Write-through with buffers
 - skrivningar buffras och görs periodiskt
- Write (Copy)-back
 - primärminnet uppdateras först när en cacherad byts ut (ofta används en bit som markerar om en cacherad blivit modifierad (dirty)).
- (Omodifierade cacherader behöver inte skrivas i primärminnet)

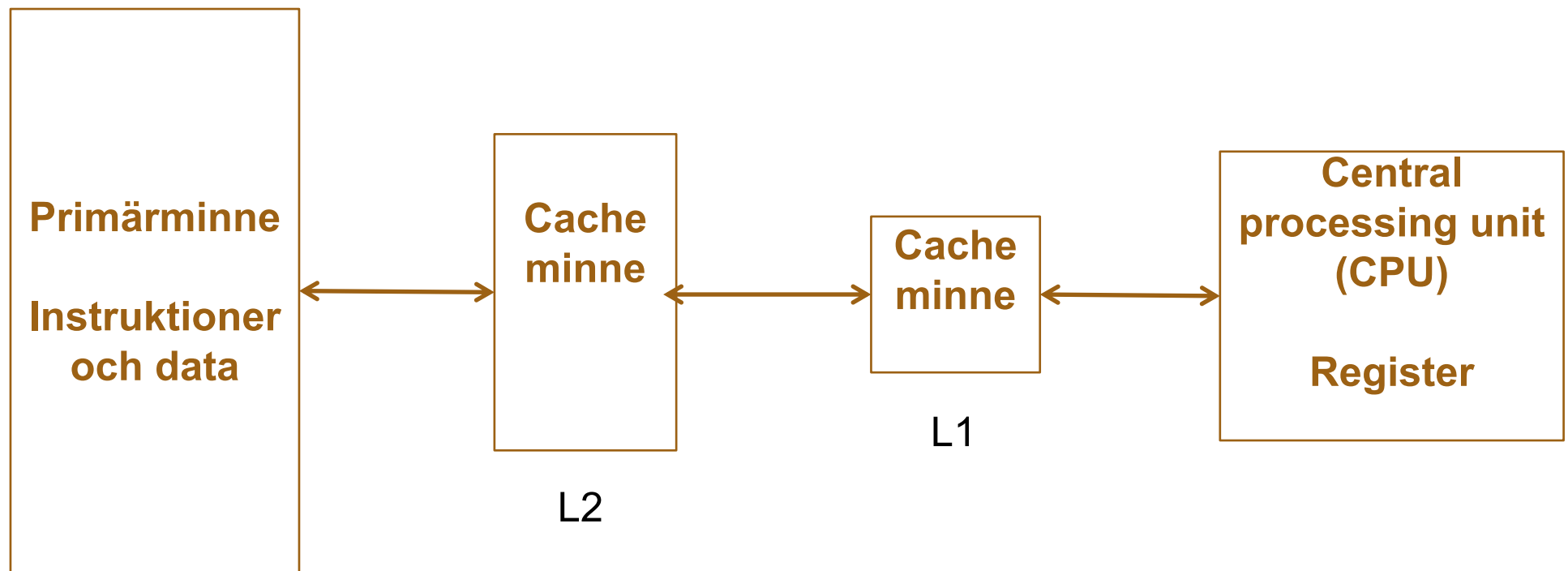

Skrivstrategier

- Skilj på write-hit och write-miss
 - Write-hit: se ovan
 - Write-miss: Vill skriva på plats som inte finns i cacheminne
 - » Alternativ:
 - Allokera vid miss: hämta block från primärminne
 - Write around: hämta inte in block från primärminne, skriv direkt i primärminne
 - » (För write-back: vanligen fetch block)

Antal cachennivåer (levels)

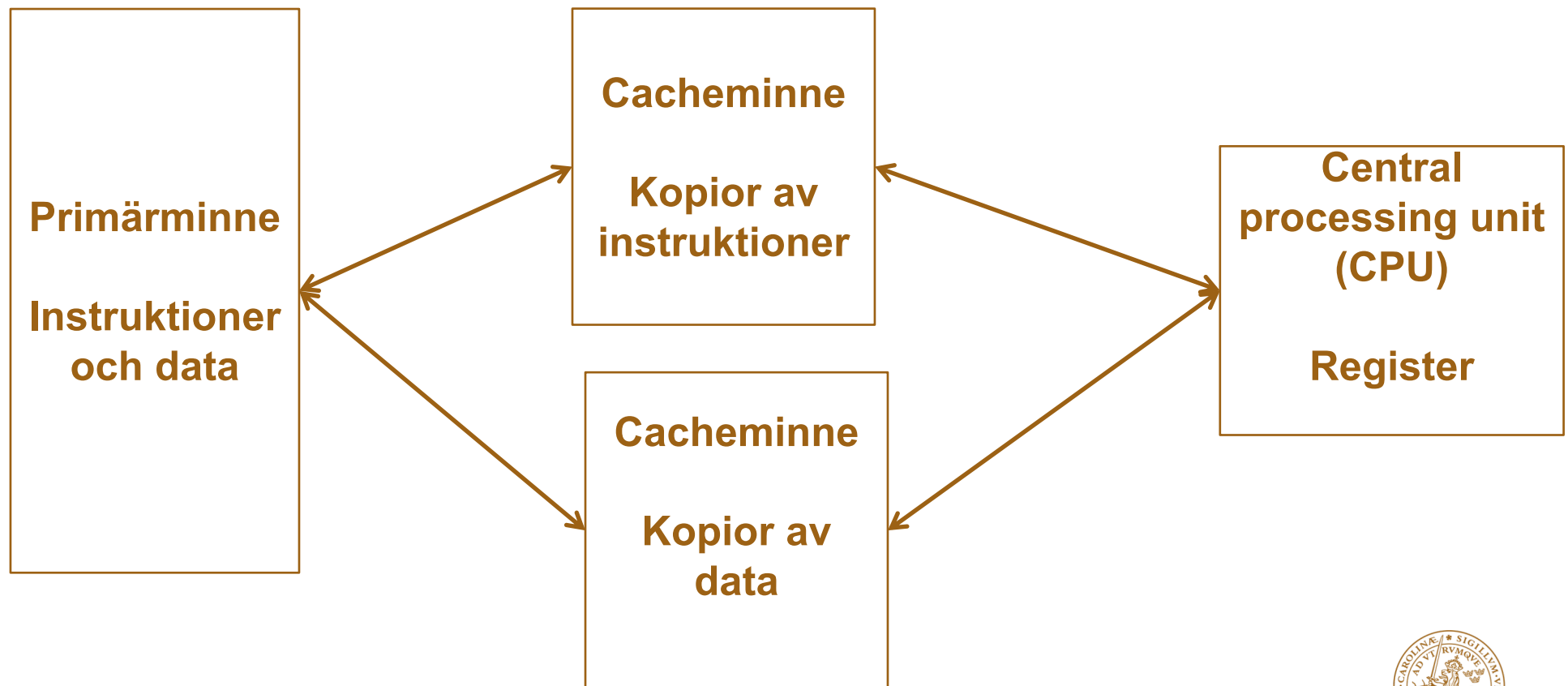

Antal cachennivåer (levels)

- Level 1: närmst CPU. Litet och snabbt
- Level 2: större men långsammare (jämfört med Level 1 cache). Level 2 cache “stödjer” missar i Level 1 cache.
- Level 3: större men långsammare (jämfört med Level 2 cache). Level 3 cache “stödjer” missar i Level 2 cache.
- Primärminne: Störst men långsammast.

Separat instruktion/data cache

Prestanda

- CPU tid påverkas av:
 - Cykler för programexekvering
 - » Inklusive cache hit tid
 - Tid för access i primärminne (Memory stall cycles)
 - » I huvudsak från cachemissar

Hur mycket läses i minnet?

Memory stall cycles

$$= \frac{\text{Memory accesses}}{\text{Program}} \times \text{Miss rate} \times \text{Miss penalty}$$

Hur ofta saknas data i cache?

Vad kostar en miss (tid)?

$$= \frac{\text{Instructions}}{\text{Program}} \times \frac{\text{Misses}}{\text{Instruction}} \times \text{Miss penalty}$$

Prestanda

- Average memory access time (AMAT)
 - $\text{AMAT} = \text{Hit time} + \text{Miss rate} \times \text{Miss penalty}$
- Exempel:
 - CPU med: 1ns klocktid, hit tid = 1 cykel, miss penalty = 20 cykler, l-cache miss rate = 5%
 - $\text{AMAT} = 1 + 0.05 \times 20 = 2\text{ns}$
 - Vilket är 2 klockcykler per instruktion

Prestanda

- Givet:

- I-cache miss rate = 2%
- D-cache miss rate = 4%
- Miss penalty = 100 cycles
- Base CPI (ideal cache) = 2 (Clocks per instruction)
- Load & stores är 36% av instruktionerna

Med perfekt cache (alltid hit), så här snabbt går processorn

- Misscykler per instruktion

- I-cache: $0.02 \times 100 = 2$
- D-cache: $0.36 \times 0.04 \times 100 = 1.44$
- Actual CPI = $2 + 2 + 1.44 = 5.44$

Antag att bara load och store används för access till minnet

Tid för verklig processor

Optimal CPU är $5.44/2 = 2.72$ gånger snabbare

Prestanda – multilevel cache

Med perfekt cache (alltid hit), så här snabbt går processorn

- Givet:

- CPU med $\text{CPI} = 1$, klockfrekvens = 4GHz (0.25 ns)
- Miss rate/instruktion = 2%
- Accesstid till primärminnet = 100ns

Så här mycket kostar en miss

- Med 1 cache nivå (L1)

- Miss penalty = $100\text{ns} / 0.25\text{ns} = 400$ cykler

- Effektiv $\text{CPI} = 1 + 0.02 * 400 = 9$

Prestanda – multilevel cache

- Lägg till L2 cache:
 - Accesstid = 5 ns
 - Global miss rate till primärminnet = 0.5%
- Med 1 cache nivå (L1)
 - Miss penalty = $5\text{ns}/0.25\text{ns} = 20$ cykler
- Effektiv CPI = $1 + 0.02 * 20 + 0.005 * 400 = 3.4$
- Jämför 1-nivå cache och 2-nivå cache: $9/3.4 = 2.6$

Förra slide

Förra slide

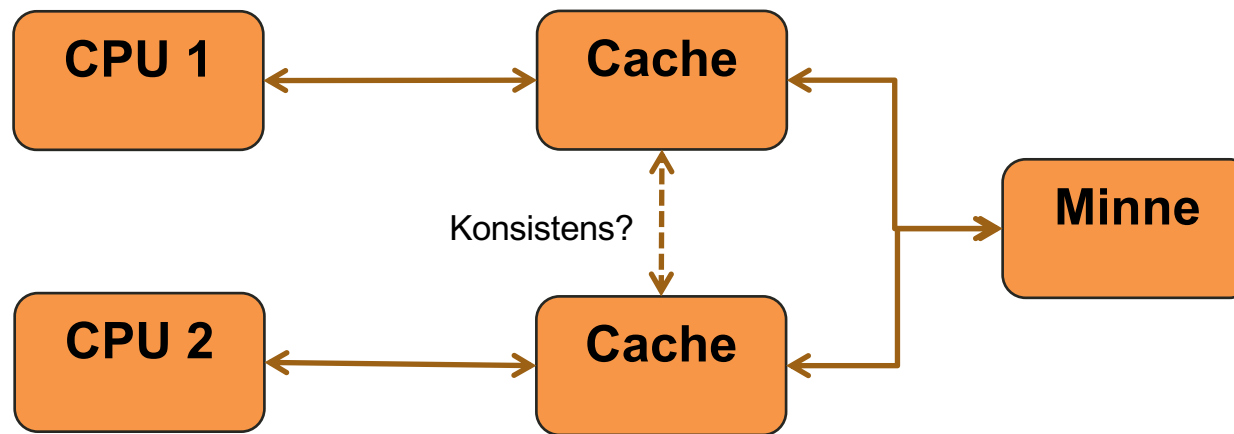

Prestanda

- När CPU prestanda ökar, så blir miss penalty viktig att minimera
- För att undersöka prestanda måste man ta hänsyn till cacheminne
- Cachemissar beror på algoritm(implementation) och kompilatorns optimering

Cache coherency

Cache coherency - problem

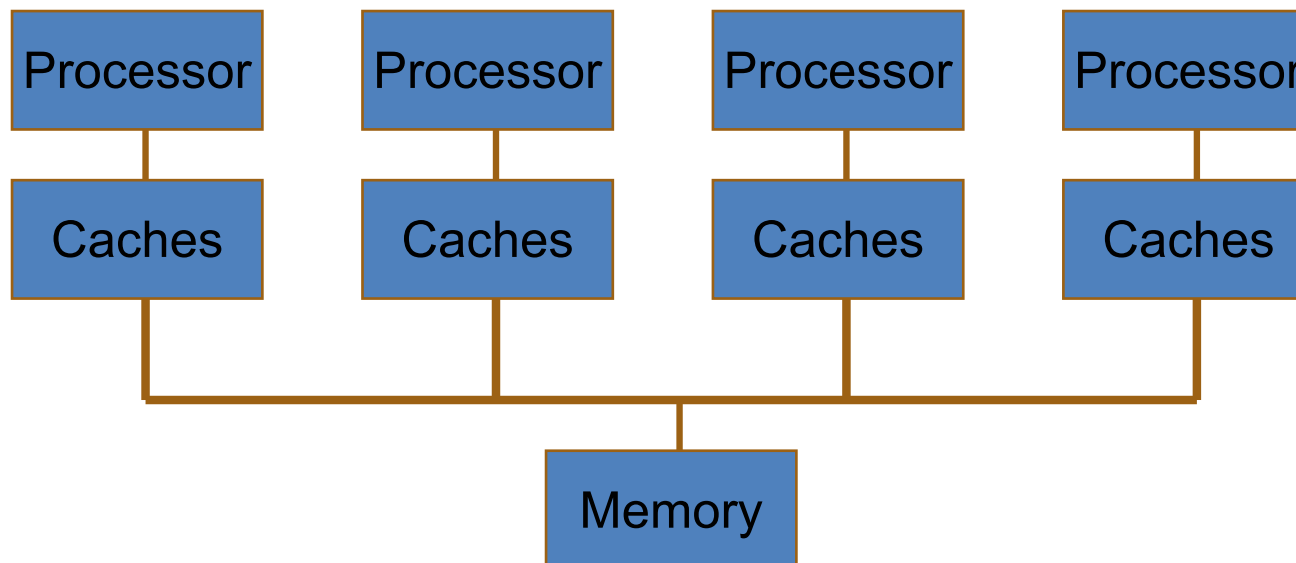
- Antag att två CPU cores delar adressrymd
 - Write-through (skrivningar görs direkt)

Time step	Event	CPU A' s cache	CPU B' s cache	Memory
0				0
1	CPU A reads X	0		0
2	CPU B reads X	0	0	0
3	CPU A writes 1 to X	1	0	1

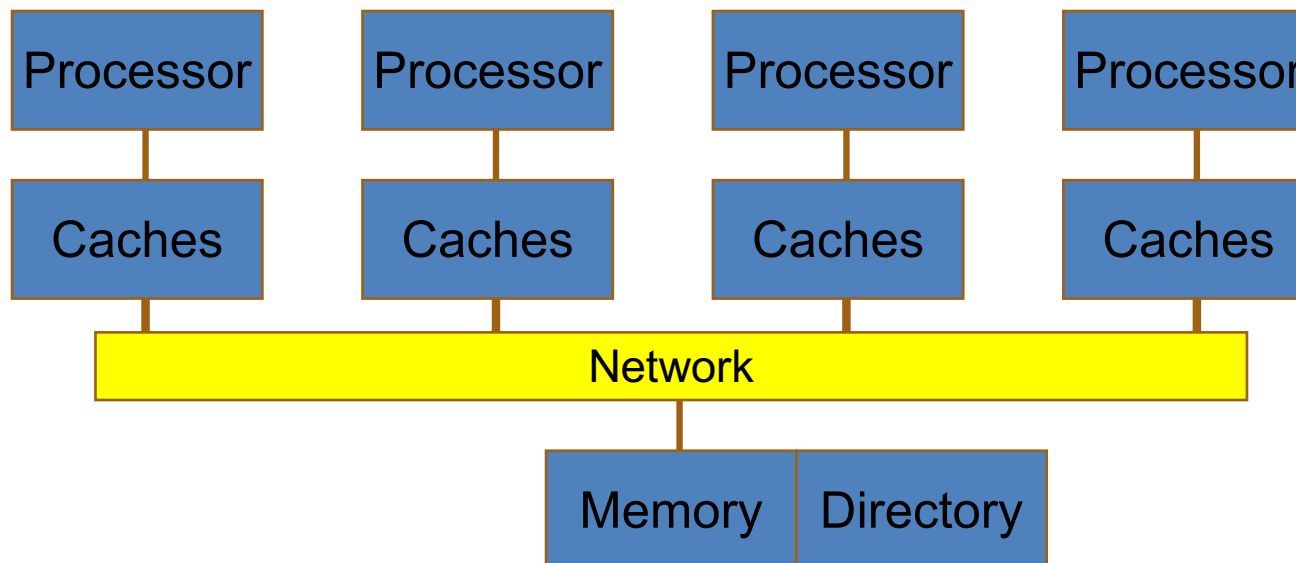
Snooping-Based Cache Coherence

- Cacheminnen delar buss; varje cache ser alla transaktioner samtidigt; varje cache “hanterar” sig själv
- När ett cacheminne skriver (writes), markerar alla andra cacheminnet att blocket är “invalid”
- När ett cacheminne läser, fås blocket från minnet eller den som skrev senast
- Protokoll: MSI, MESI, MOESI

Directory-Based Cache Coherence

- Ett bibliotek håller ordning på delningsstatus för block
- Varje läsning/skrivning går till biblioteket som skickar direktiv till varje cache – biblioteket är den som serialiserar (som bussen är serialisering i snooping)
- Till exempel, vid skrivning, när önskemålet når biblioteket skickas “invalidates” till “sharers” och tillstånd (permission) till som ska skriva.

Exempel

- Intel 80486 – (1989)
 - a single on-chip cache of 8 Kbytes, line size: 16 bytes, 4-way set associative organization
- Pentium – (1993)
 - two on-chip caches, for data and instructions, each cache: 8 Kbytes, line size: 32 bytes (64 bytes in Pentium 4), 2-way set associative organization, (4-way in Pentium 4)
- PowerPC 601-Introduced 1993
 - a single on-chip cache of 32 Kbytes, line size: 32 bytes, 8-way set associative organization

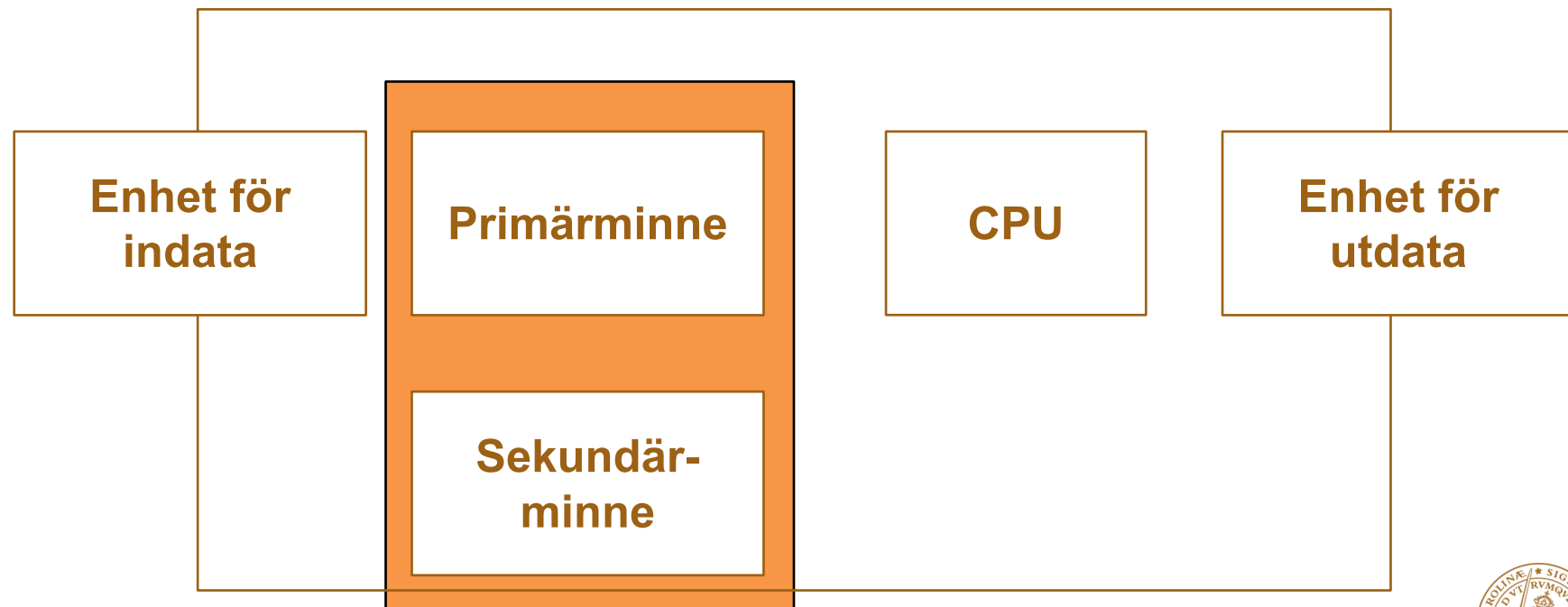

Exempel

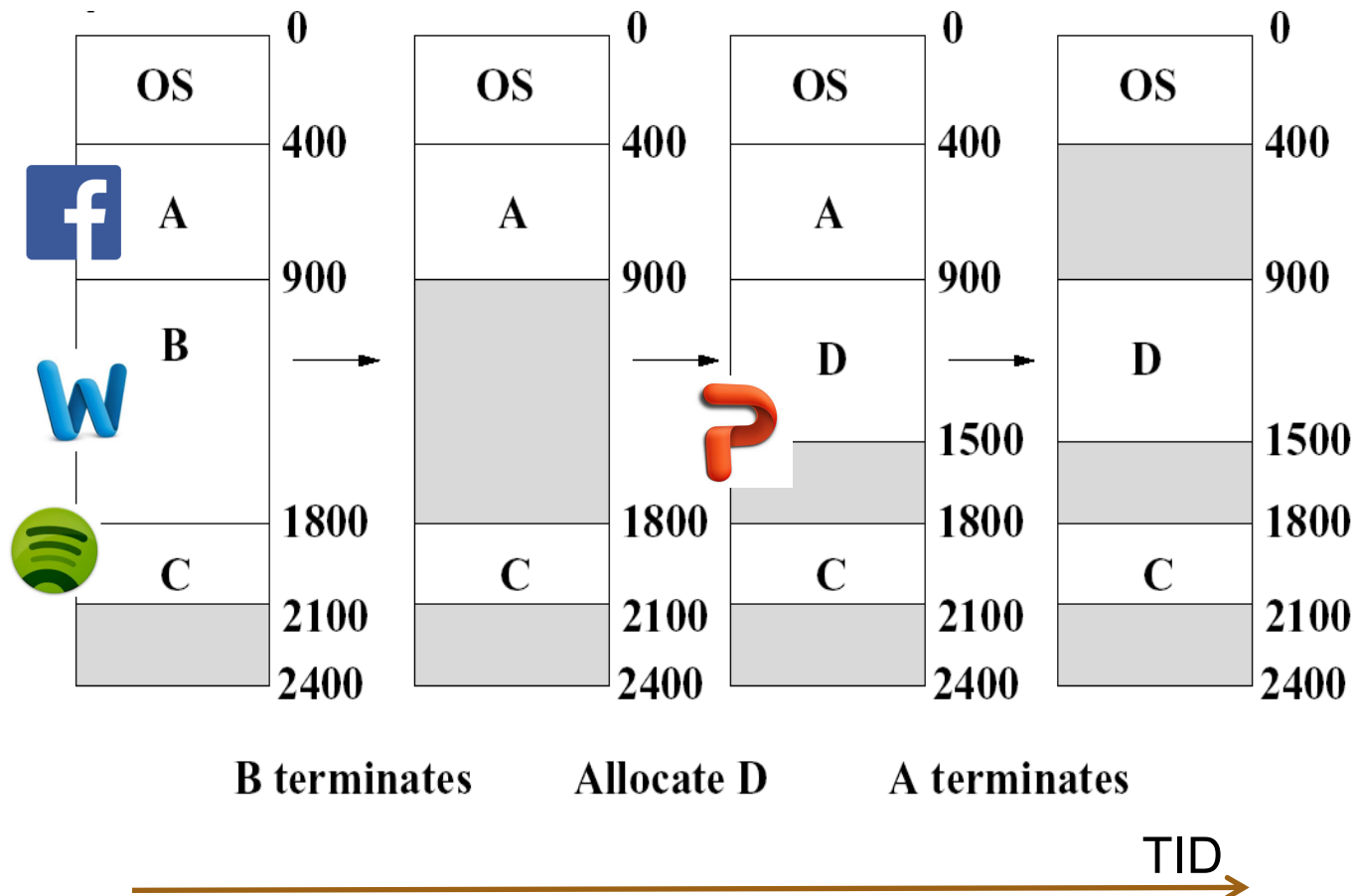
- PowerPC 603
 - two on-chip caches, for data and instructions, each cache: 8 Kbytes, line size: 32 bytes, 2-way set associative organization, (simpler cache organization than the 601 but stronger processor)
- PowerPC 604
 - two on-chip caches, for data and instructions, each cache: 16 Kbytes, line size: 32 bytes, 4-way set associative organization
- PowerPC 620
 - two on-chip caches, for data and instructions, each cache: 32 Kbytes, line size: 64 bytes, 8-way set associative organization

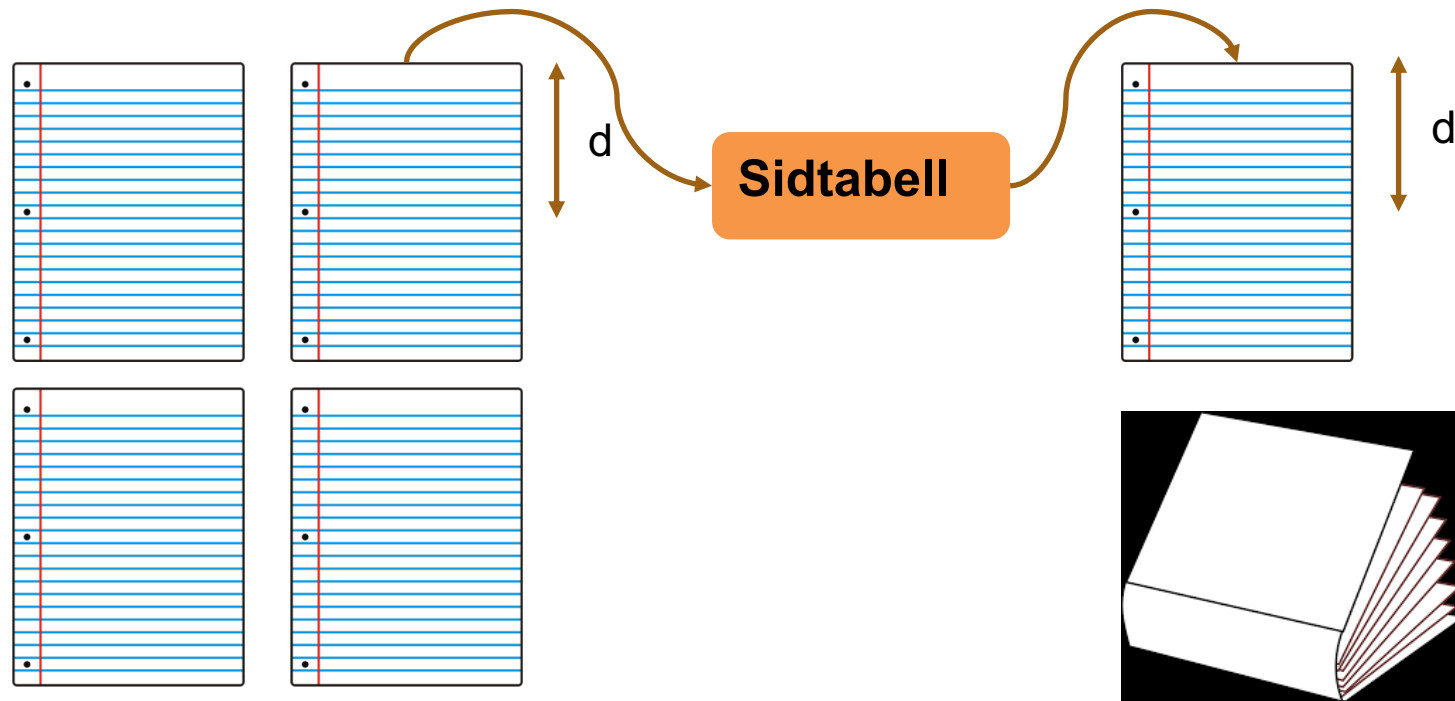
Minnets komponenter

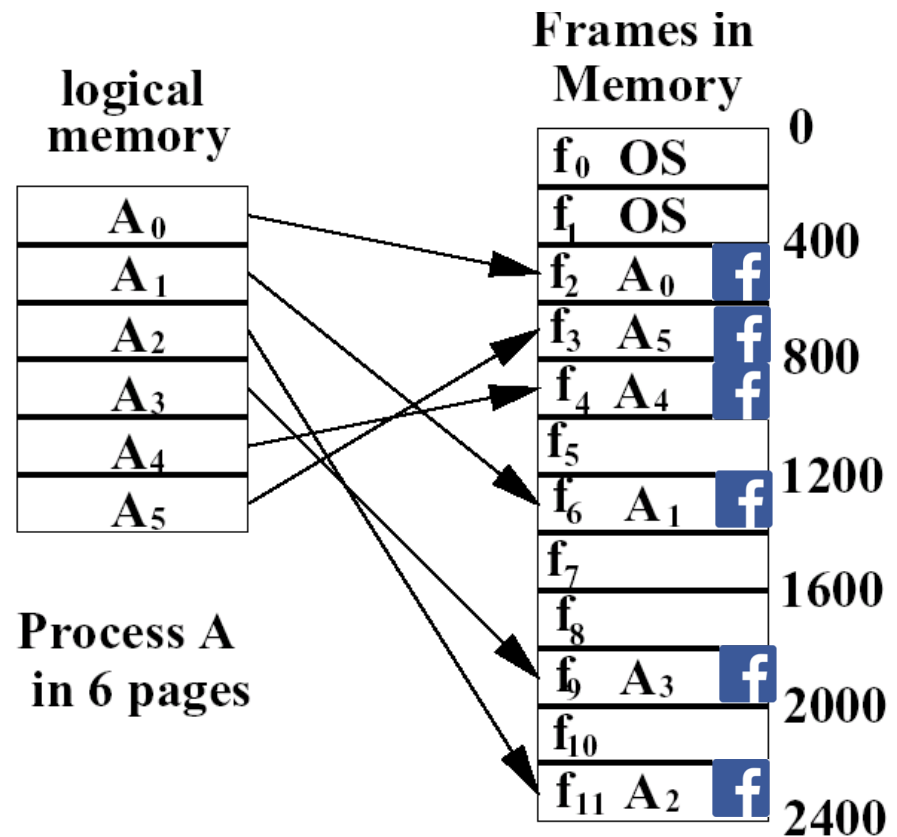
Primärminnets innehåll över tiden

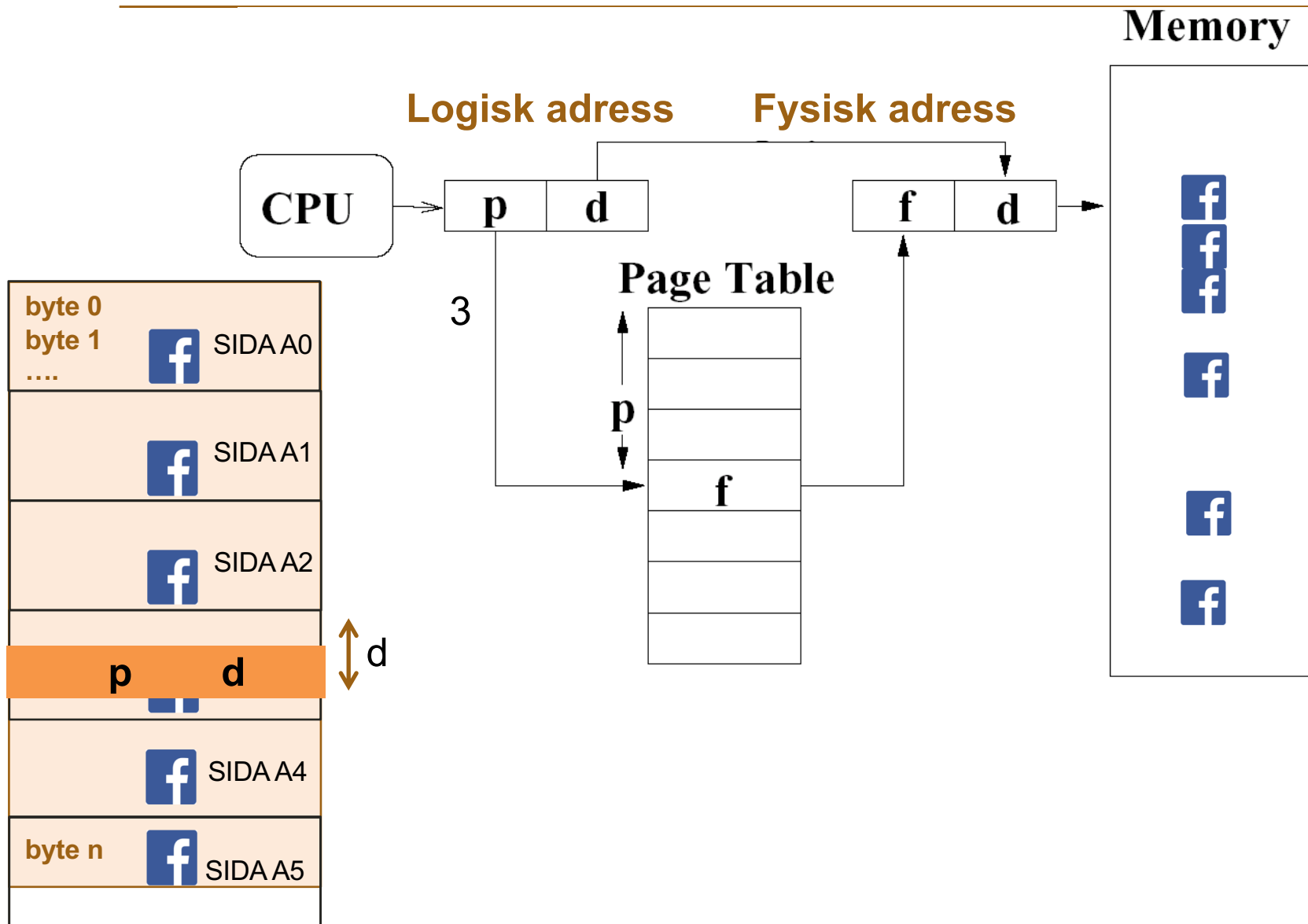
Lösblads plats i en bok

Paging

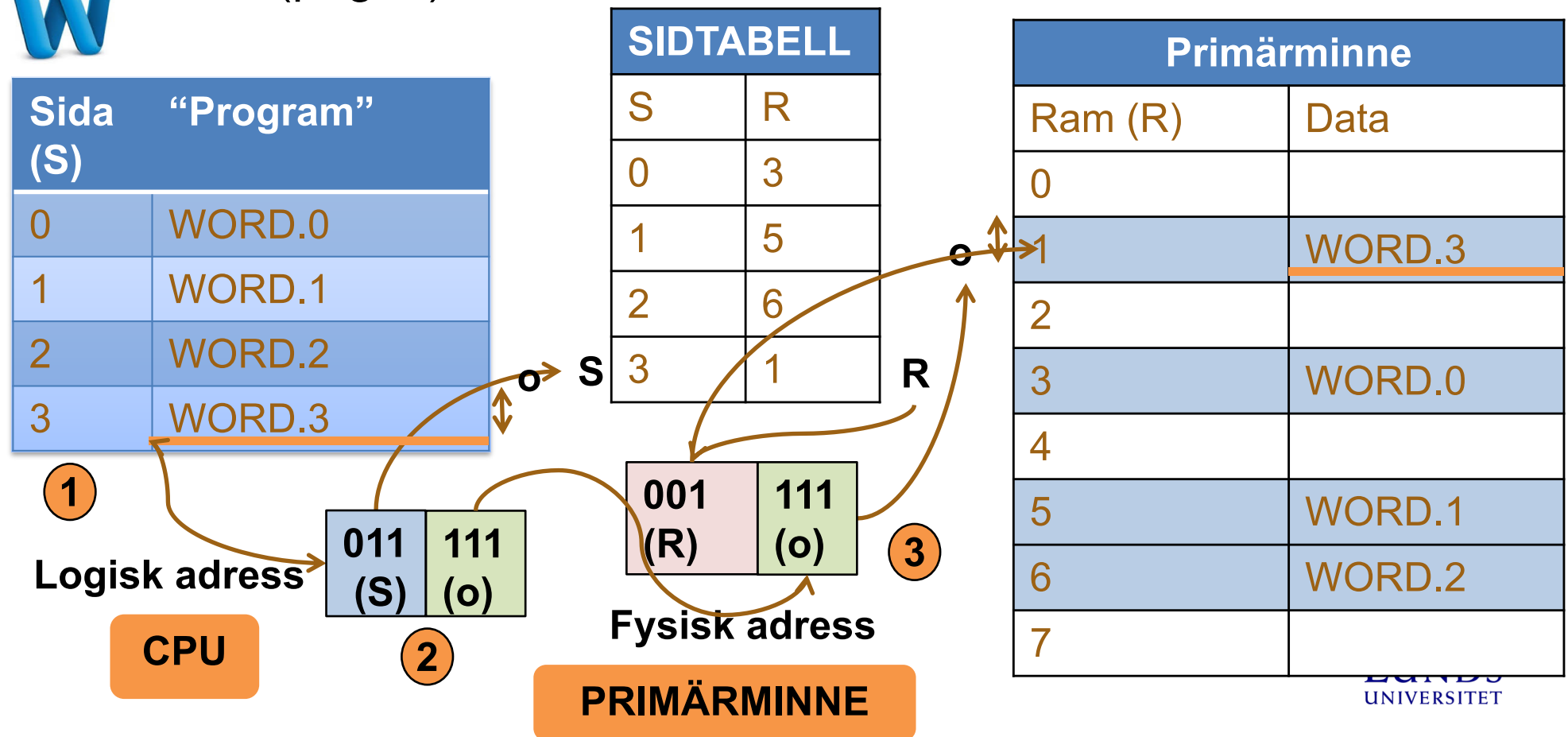

Paging

Paging

- Dela upp primärminnet i ramar (frames) och program i sidor (pages)

Demand paging

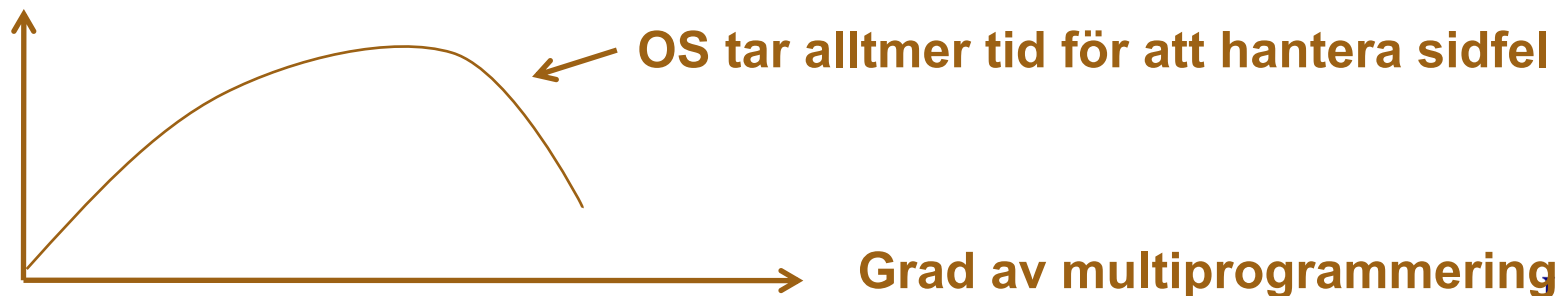
- Ett program består av ett stort antal “pages” som är lagrade på sekundärminnet
- Vid demand paging laddas endast de sidor som behövs.
- Om en sida (page) inte finns i primärminnet, blir det sidfel, och en ny sida laddas in.
- Sidfel – jämför med cachemiss – en algoritm används för att välja ut vilken sida som ska bytas ut
- Varje sida har en bit som indikerar om skrivningar gjorts
 - Om skrivningar gjorts, måste sidan i primärminnet sparas på sekundärminnet (jämför med cacheminnen)

Demand paging

- Ladda endast de pages som behövs till primärminnet
 - OS sköter detta
- OS måste balansera hur många program som är aktiva. Om OS väljer många program, ökar graden av multiprogrammering. Men, varje program får mindre plats. Alltså, större risk för sidfel, som kostar i tid. OS måste se till att all kraft inte går åt för sidbyten (kallas trashing)

CPU utnyttjande

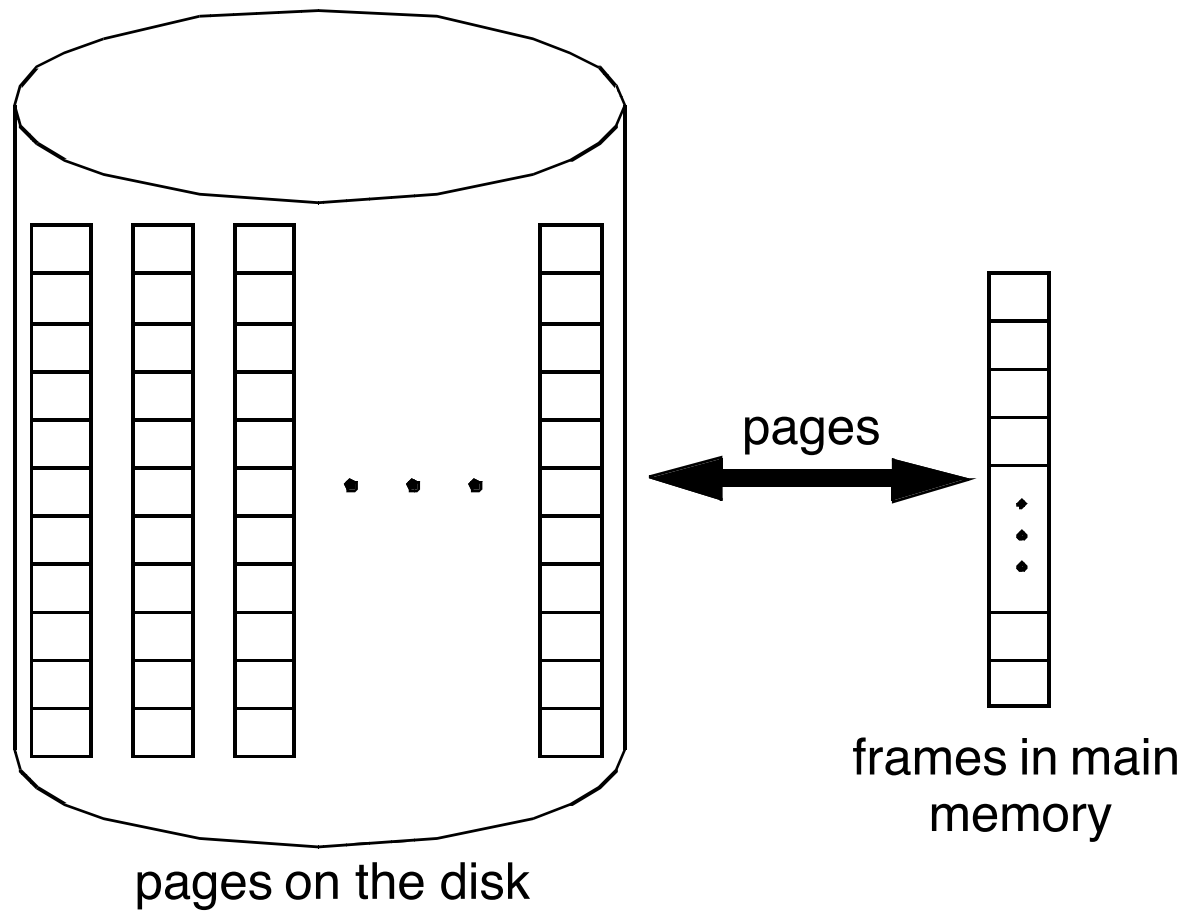
LUNDS
UNIVERSITET

Virtuellt minne

- Använd primärminne som “cache” för sekundärminne (hårddisk)
 - Hanteras med hårdvara och operativsystem
- Program delar primärminnet
 - Varje program får sin virtuella adressrymd
 - Skyddas från andra program
- CPU och OS översätter virtuella adresser till fysiska adresser
 - Ett “block” kallas för sida (page)
 - “Miss” kallas för sidfel (page fault)

Virtuellt minne

Virtuellt minne

- Exempel
 - Storlek på virtuellt minne: 2G (2^{31}) bytes
 - Primärminne: 16M (2^{24}) bytes
 - Sidstorlek (page): 2K (2^{11}) bytes

- Antal sidor (pages): $2\text{G}/2\text{K} = 1\text{M}$ ($2^{31}/2^{11}=2^{20}$)
- Antal ramar (frames): $16\text{M}/2\text{K} = 8\text{K}$ ($2^{24}/2^{11}=2^{13}$)

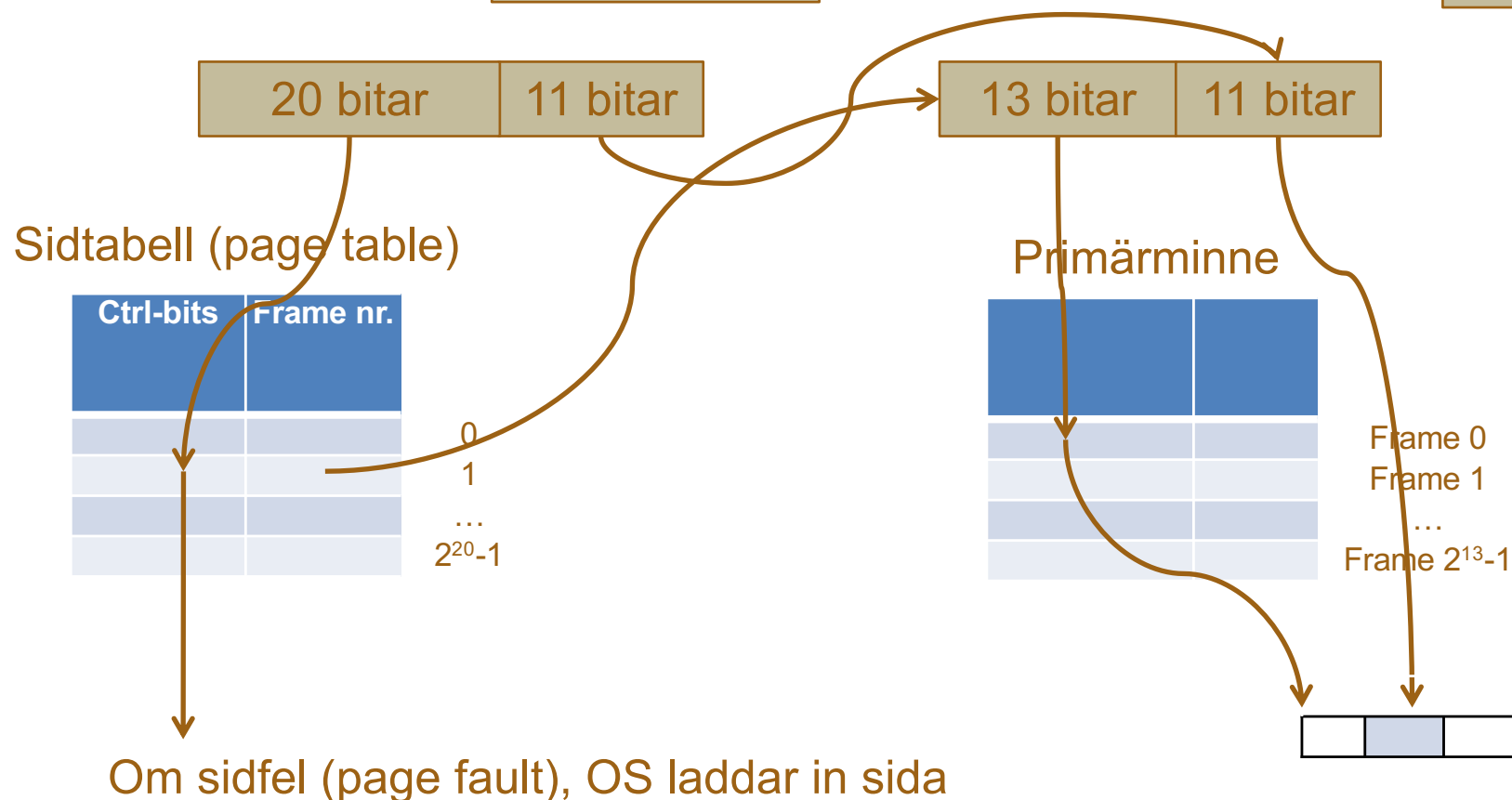

Virtuellt minne

Memory
Management Unit
(MMU)

- Virtuell adress: 31 bitar

Fysisk adress: 24 bitar

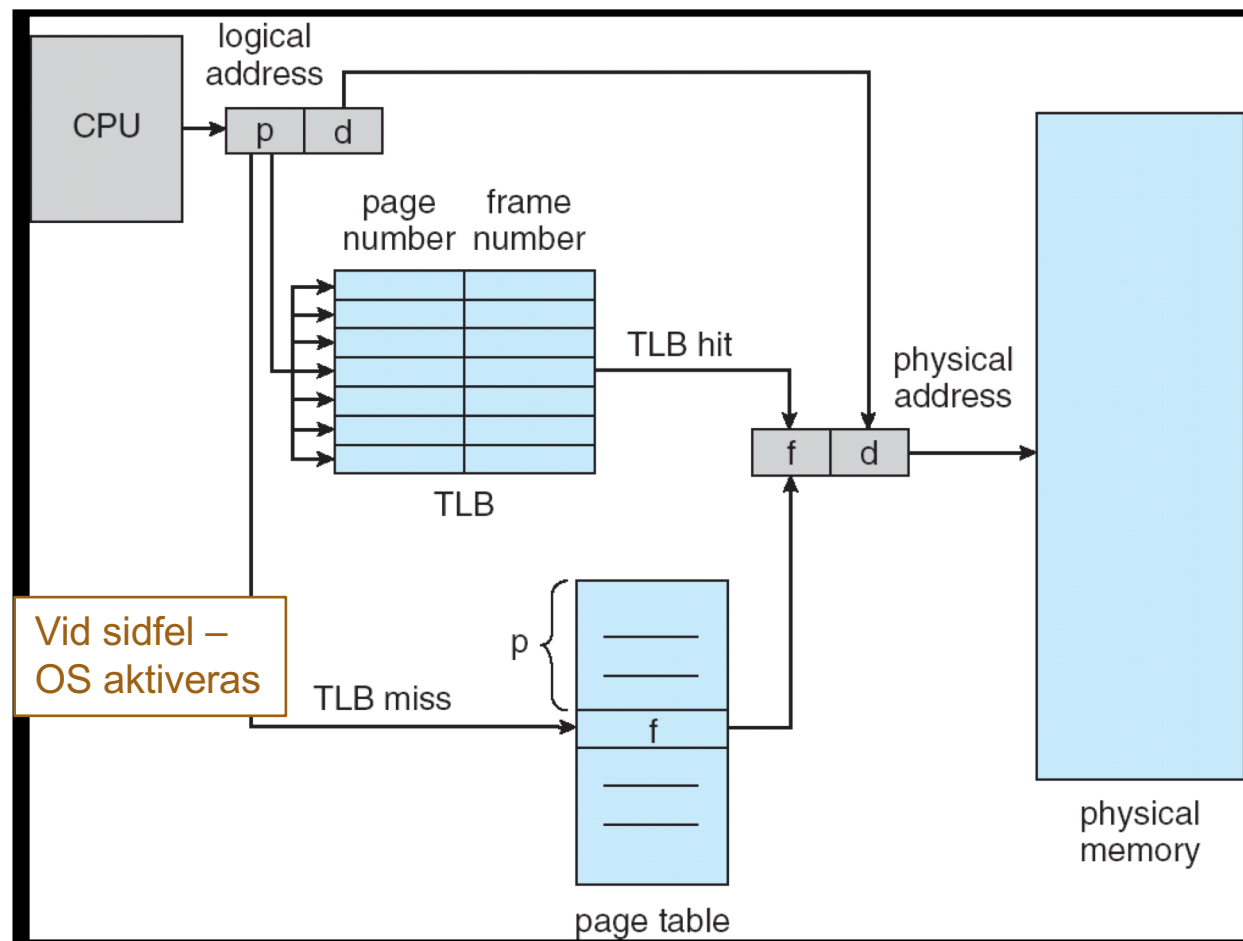
LUNDS
UNIVERSITET

Virtuellt minne

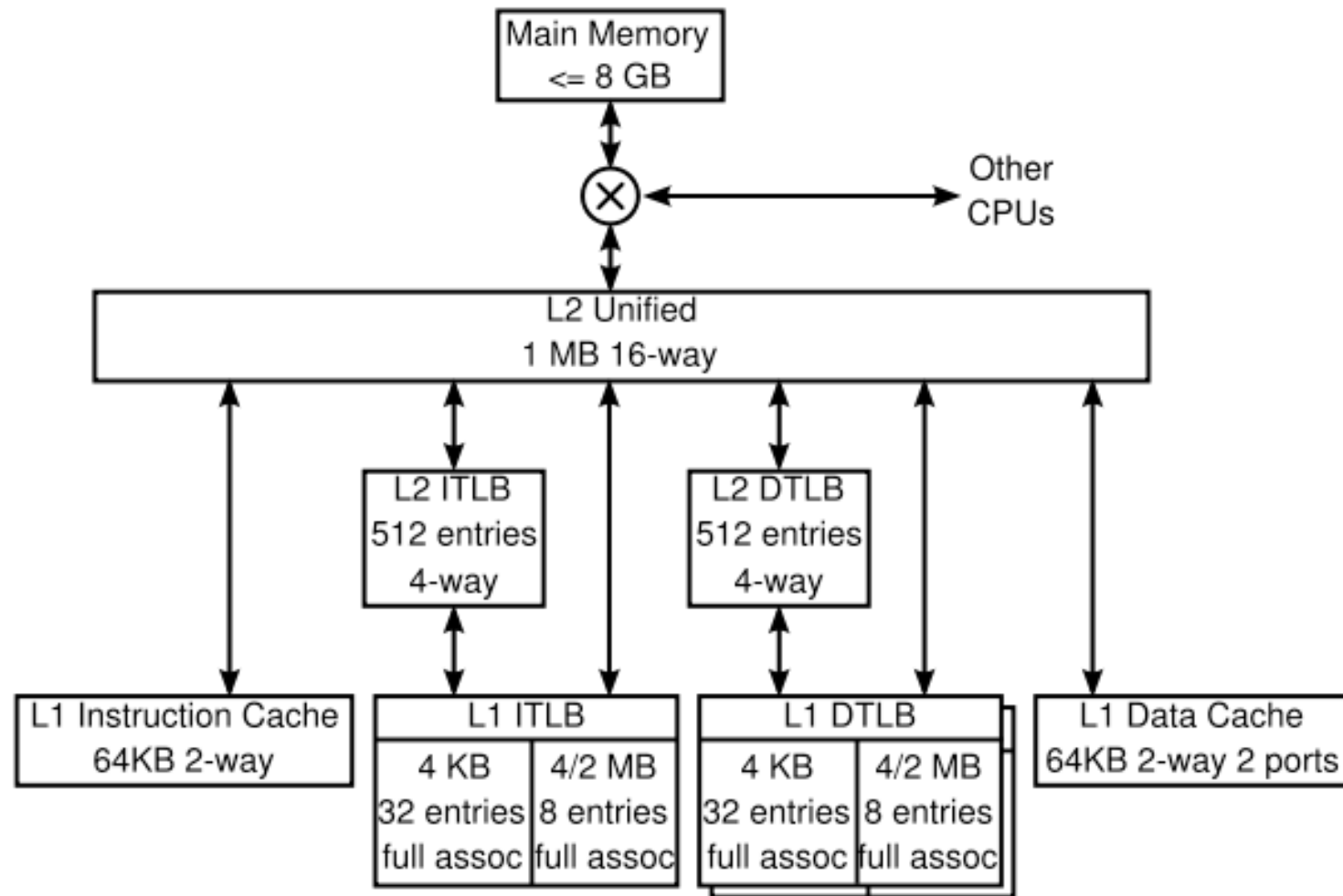
- Problem med sidtabell
 - Tid vid läsning av adress:
 - » 1 läs sidtabell
 - » 2 läs data
 - Stora sidtabeller
- Lösning: använd cache - Translation Look-Aside Buffer (TLB) – för sidtabeller

Translation Look-Aside Buffer (TLB)

AMD Athlon 64 CPU

CPU

LUNDS
UNIVERSITET

Sammanfattning

- Snabba minnen är små, stora minnen är långsamma
 - Vi vill ha snabba och stora minnen
 - Cacheminnen och virtuellt minne ger oss den illusionen
- Lokalitet viktigt för att cacheminnen och virtuellt minne ska fungera
 - Program använder vid varje tidpunkt en liten del av sitt minne ofta
- Minneshierarki
 - L1 cache <-> L2 cache Primärminne - Sekundärminne

LUNDS
UNIVERSITET